

ГЛАСНИК КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

МАНАСТИР
ГРАЧАНИЦА

Година V, Broj 181-182
april 2004
ISSN 1451-1266

НЕДЕЉНИ ПРЕГЛЕД НАЈВАЖНИЈИХ ВЕСТИ
ИЗЛАЗИ СА БЛАГОСЛОВОМ Њ.П. ЕПИСКОПА РАШКО-ПРИЗРЕНСКОГ Г.Г. АРТЕМИЈА

У среду 31. марта 2004. године, од 11.00 до 12.30 часова, у згради "Дирксен" америчког Сената одржан је "ФОРУМ О КОСОВУ" у организацији Института за верску и јавну политику. На форуму је учествовао г. Иван Вујачић, амбасадор СЦГ у САД, Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Артемије и јеромонах Иринеј Добријевић кој су сведочили о трагичном положају Срба на Косову и Метохији.

Данас, 1. априла, између 18.00 и 21.00 часова по вашингтонском времену испред дипломатског улаза у зграду Стејт Департмента биће одржано бдење са свећама у знак подршке страдалном српском народу на Косову и Метохији. На бдењу ће учествовати Епископ рашко-призренски г. Артемије.

У прилогу достављамо оригиналну, српску верзију излагања Епископа Артемија на форуму о Косову у америчком Сенату 31. марта 2004. године.

Вашингтон, 31. марта 2004. године

Поштоване даме и господо,

Само пре месец дана био сам овде у Вашингтону како бих америчке званичнике и јавност упозорио на катастрофалну ситуацију на пољу безбедности и људских права српске заједнице на Косову и Метохији.

Неки од оних који су ме слушали схватили су озбиљност мојих рећи, али плашим се да је моје речи убрзо надгласао извештај шефа УНМИК-а Харија Хокерија у седишту УН и други међународни извештаји који су стање у Покрајини приказивали нереално и улепшано. Ти извештаји су избегли да дефинишу стварне проблеме приступајући постојећим проблемима једнострано и пристрасно. Жао ми је што морам да признам да сам био у праву јер бих искрено више волео да је стварност онако оптимистична каквом је виде поједини међународни званичници. Нажалост, недавни албански погром над Србима на Косову и Метохији, у периоду између 17 и 19. марта најгласније је демантовао све илузије које су представници мисије УН, као и поједини дипломатски представници у Приштини покушавали да представе свету као непобитну истину.

У само два дана убијено је најмање 20 особа, 900 цивила је повређено, а 22 од њих је задобило тешке повреде, 561 српска кућа је запаљена, 218 оштећено, а међу њима и недавно обновљене куће повратника за које је међународна заједница издвајала новац. Међутим, оно што мене као епископа посебно погађа јесте да је у та два кобна дана уништено или тешко оштећено 35 православних цркава и манастира, међу којима су и бисери средњовековне архитектуре из 14. века. Запаљена је моја епископска резиденција и мој катедрални храм у Призрену. Два манастира из 14. века су спаљена до темеља. Док се културна јавност Америке у Метрополитен музеју диви између осталог делима српске средњовековне уметности на изложби Уметност византијског света, на Косову и Метохији је последњих дана уништено на стотине вредних икона и уметничких дела, десетине гробаља је оскрнављено, а чак су ископаване и разбациване мошти светитеља и кости српских владара. Бестијалност насиља и вар-

Remarks by Bishop Artemije of Kosovo and Metohija in US Senate

Violence and vandalism must not be rewarded!

Forum on Kosovo

Wednesday, March 31, 2004

Senate Dirksen Office Building

Under the auspices of Institute on Religion and Public Policy, a forum was held where H.E. Ivan Vujacic, Ambassador of Serbia and Montenegro, His Grace Artemije, Bishop of Kosovo, and Hieromonk Fr. Irinej Dobrijevic testified on the tragic situation of Serbs in Kosovo.

Ladies and gentlemen,

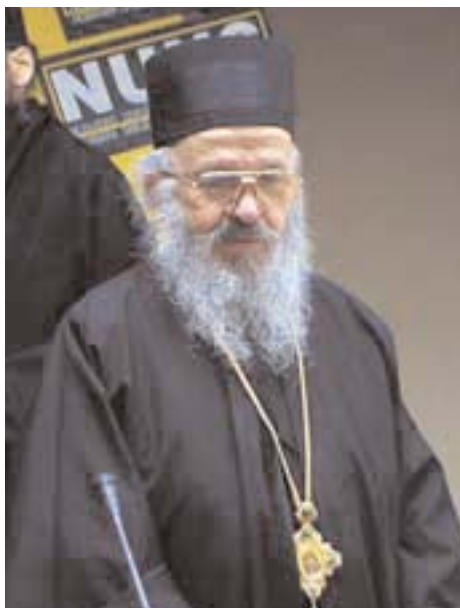
Bishop Artemije

Only a month ago I was here in Washington to warn U.S. officials and the public of the catastrophic situation in the areas of security and human rights for the Serb community in Kosovo and Metohija.

Some of those who heard me speak understood the seriousness of my words but I am afraid that my words were quickly overruled by the report of UNMIK chief Harri Holkeri in UN headquarters and other international reports, which described the situation in the Province in unrealistically rosy terms. These reports avoided defining the real problems, treating existing problems in lopsided and biased fashion. I regret that I must say that I was right because I would truly prefer reality to be as optimistic as seen by certain international officials. Unfortunately, the recent Albanian pogrom against the Serbs in Kosovo and Metohija, which occurred in the period from March 17 to March 19, has most loudly disclaimed all the illusions that representatives of the UN mission, as well as individual diplomatic representatives in Pristina, have attempted to present to the world as the irrefutable truth.

According to UNMIK numbers in just two days at least 20 people were killed, almost 900 civilians

were wounded, 22 of them seriously, 561 Serb homes were burned down and 218 were damaged, among them the recently restored homes of Serb returnees paid for by the international community. Furthermore, as a bishop I am especially horrified by the fact that in those two days of disaster a total of 35 Orthodox Christian churches and monasteries were destroyed or heavily damaged, among them pearls of medieval architecture dating back to the 14th century. My Bishop's residence and my cathedral in Prizren have been torched. Two monasteries from the 14th century have been burned to the ground. While the U.S. cultural community admires the exhibition of medieval Byzantine art currently on display at New York's Metropolitan Museum, including works of Serbian art, in Kosovo and Metohija in the last few days hundreds of valuable icons and works of art have been destroyed, dozens of cemeteries have been desecrated, even the relics of saints and the bones of Serbian rulers have been dug up and scattered. The bestial violence and barbaric behavior toward the Christian cultural heritage is absolutely shocking. In the ash heaps of our

Његово Преосвештенство Владика Артемије
His Grace Bishop Artemije

KOSOVO I METOHIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METOHIJA - POGROM DAYS

варског понашања према хришћанској културној баштини је апсолутно шокантна. На згариштима наших цркава налазимо остатке фресака из 12 и 14. века, распећа и спаљене древне рукописне књиге. Такво варварство господу, не у рату већ под протекторатом УН, у присуству 18.000 најбоље обучених војника НАТО савеза и неколико хиљада полицајаца није забележено у новој историји света.

Подсећам вас да насиље над Србима под протекторатом УН и КФОР-а није почело пре неколико дана. Оно се наставља већим или мањим интензитетом већ скоро пет последњих година у току којих је уништено 112 наших цркава, убијено или киднаповано близу 2000 Срба, а 250.000 Срба, који су након јуна 1999. године били принуђени да пред навалом ОВК напусте Косово, и даље остају у избеглиштву. Не смемо да заборавимо ове жртве "међународног мира". Ово што се десило просле недеље само је логичан наставак онога што се пред очима света дешава претходних година, али и директна последица неодлучности Мисије УН да успостави безбедност и сигурност за све грађане без обзира на њихово етничко порекло и верску припадност, а починиоце злочина доведе пред лице правде.

Морам одмах да истакнем да прошлонедељни погром не може да се окарактерише као "међуетнички сукоб између Срба и Албанаца" како су неки медији у почетку тобоже необавештено тврдили. Такође није реч о неделима мале групе екстремиста који су до сада уништавали наше храмове и убијале људе, читаве породице и децу. У питању су десетине хиљада Албанаца који су предвођени бившим ветеранима ОВК пустошили Косовом и Метохијом све што носи знак крста, цивилизације. То нису били само демонстранти, многи су били по сведочанству КФОР-а наоружани аутоматским оружјем, гранатама, па чак и тромблонима. Мето напада најалост нису били само Срби, наше светиње и куће, већ и војници КФОР-а и полицајци УНМИК-а који су покушавали да заштите српске енклаве. Према подацима УНМИК-а повређено је 117 УНМИК полицајаца, 63 војника КФОР-а, спаљено је или оштећено преко 150 возила УН и полиције. Према још јавно непотврђеним извештајима има и погинулих припадника међународних снага, међу којима су и двојица полицајаца који су пре неки дан убијени у албански чистом делу Косова.

Даме и господо, ово су резултати мисије која је само пре месец дана називана "успешном причом". Пре месец дана НАТО генерали су говорили о потреби даљег смањења војног присуства, укидању контролних пунктова, а челници УНМИК-а о потпуном предавању свих овлашћења албанским институцијама. Српски представници, укључујући и нас у Цркви, стално смо упозоравали да се иза фасаде привремених институција, тзв. демократије и привидне мултиетничности крије стравична слика етничког насиља, дискриминације, безакоња и криминала. Упозоравали смо да након оружаног сукоба и доласка снага НАТО није расформирана паравојна структура бивше ОВК која се само трансформисала у више сателитских паравојних и криминалних организација које су наставиле са активним наоружавањем, планирањем и спровођењем потпуног етничког чишћења Покрајине у циљу стварања друге албанске државе на Балкану - државе у којој ће бити места само за етничке Албанце.

Икона Господа Исуса Христа коју су запалили косовски Албанци у свом варварском нападу на хришћанске светиње на Косову.
Icon of Lord Jesus Christ burned by Kosovo Albanians in their barbarous attack on Christian shrines in Kosovo (March 17-19)

Да ли је овде реч о спонтаном или пак оправданом изливу насиља? Позваћу се на званичног портпарола УН полиције Дерек Чепела који је међу првима изјавио да насиље указује на то да су напади "унапред планирани". То ми је лично потврдио и г. Холкери пре неки дан, који је у почетку, као и многи други веровао, да је реч о спонтаном изливу насиља. Један несрећни случај даљења у реци троје албанских дечака, за које је већ наредног дана УНМИК полиција потврдила да нема никаквих индикација да је реч о етничком злочину од стране Срба, албански медији су једногласно искористили ујутро 17. марта као ратни поклич за почетак општег погрома против Срба. Убрзо је командант НАТО снага за јужну Европу Адмирал Грегори Џонсон је изјавио медијима да "талас насиља широм Косова у претходна два дана изгледа да је организован и оркестриран". Штавише, адмирал Џонсон је за АФП новинску агенцију изјавио 19. марта да "је говорити о међуетничком конфликту на Косову велика и лицемерна лаж. Оно што се дешава на Косову је погром против једног народа и његове истори-

churches, we are finding the remains of frescoes dating back to the 12th and 14th centuries, crucifixes and burned medieval manuscripts. Such barbarity, ladies and gentlemen, occurring not in a time of war but under a UN protectorate and in the presence of 18,000 of the best-trained soldiers of the NATO alliance and several thousand international policemen, is unprecedented in the modern history of the world.

May I remind you that violence against the Serbs under the UN protectorate and KFOR did not begin just a few days ago. It has been ongoing, with greater or lesser intensity, for the past almost five years during which 112 of our churches have been destroyed, almost 2,000 Serbs have been murdered or kidnapped, and one quarter of a million Serbs who were forced to flee from Kosovo after June 1999 before the Kosovo Liberation Army still remain in exile. We must not forget these victims of the so-called international peace. What occurred last week is just the logical continuation of what has been happening under the eyes of the world for years, as well as the direct result of the UN mission's lack of decisiveness in establishing security and safety for all civilians regardless of their ethnic origin or religious affiliation, and bringing the perpetrators of crime to justice.

I must immediately emphasize that last week's pogrom cannot be described as "an interethnic conflict between Serbs and Albanians" as some media chose to describe it, supposedly for lack of accurate information. Neither were these the misdeeds of a small group of extremists who previously destroyed our churches and murdered individuals, entire families and children. These were tens of thousands of Albanians who, led by former veterans of the Kosovo Liberation Army, laid waste to everything bearing the sign of the Cross, of civilization, in Kosovo and Metohija. These were not just demonstrators; according to KFOR testimony they

were armed with machine guns, hand grenades even grenade launchers. And the targets of their attacks were not just Serbs, their churches and homes but also KFOR soldiers and UNMIK policemen who attempted to protect the Serb enclaves. According to data from UNMIK, 117 UNMIK policemen and 63 KFOR soldiers were wounded, and over 150 UN and local police vehicles were burned or damaged. According to information that has not yet been publicly confirmed, there were casualties among the international forces, including the two policemen killed just the other night in an ethnically pure Albanian part of Kosovo.

Ladies and gentlemen, these are the true results of the mission, which only a month ago was being called a "success story". A month ago NATO generals were talking about the need to further reduce the military presence and discontinue security checkpoints, while UNMIK leaders were seriously proposing to complete the transfer of all competencies to Albanian provisional institutions. Serbian representatives, including those of the Serbian Orthodox Church, have been constantly warning that behind the facade of so-called democracy and apparent multiethnicity in provisional institutions hides a hideous picture of ethnic violence, discrimination, lawlessness and crime. We warned that the paramilitary organization of the former Kosovo Liberation Army had not been dismantled after the armed conflict and the deployment of NATO, that it had only been transformed into multiple satellite paramilitary and criminal organizations which

continued actively arming themselves, planning and implementing the complete ethnic cleansing of the Province with the goal of creating a second Albanian state in the Balkans - a state where there will be room only for ethnic Albanians.

Is this a spontaneous or even a justified demonstration of violence?

I will cite the official spokesman of the UN police, Mr. Derek Chappell, who was among the first to state that the violence suggested that the attacks "could have been planned". I also received confirmation from Mr. Holkeri personally a few days ago; despite the fact that he, like many others, at first believed that this was a spontaneous demonstration of violence. On the morning of March 17, Albanian media unanimously took advantage of the tragic drowning death of three Albanian children to issue a war cry for the beginning of a general pogrom against the Serbs, despite the fact that the very next day UNMIK police confirmed that there were no indications that this was an ethnically motivated crime on the part of the Serbs.

KOSOVO I METOHIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METOHIJA - POGROM DAYS

је" За медије на албанском језику Адмирал је јасно и гласно рекао 20 марта: "Ово представља етничко чишћење и не сме да се настави. Борба против етничког чишћења био је разлог због којег смо овде и дошли". Ове речи угледног званичника НАТО снага које су засноване на детаљним извештајима са терена у потпуности демантују бројне извештаје који су се, нажалост, на основу неистинитих тврдњи албанских медија, без икакве објективне провере појавили у бројним угледним новинама широм западног демократског света. Ипак, лаж је разобличена и истина о етничком чишћењу и систематском уништавању хришћанских светиња није се могла сакрити.

На дан када је почео погром г. Хашим Тачи је био у Вашингтону и говорио је о мултиетничности и напретку демократизације у Покрајини. Догађаји на терену су га истог тренутка демантовали. Док је г. Тачи говорио о демократији, хиљаде Албанаца припадника његове партије пустошило је српска села и цркве остављајући графите са акронимима његове партије ПДК, терористичке АНА-е, Косовског заштитног корпуса и других организација које делују под фирмом ОВК. Аутобуси са до зуба наоружаним тзв. ратним ветеранима кренули су из Тачијеве родне Дренице у правцу Приштине и Митровице и сукобили се са међународним снагама.

Албански лидери су увидевши да не могу да прикрију размере насиља и варварства прибегли другој стратегији. Покушали су да објасне свету да је узрок насиља нерешен статус Косова и Метохије, незапосленост и други социјални разлози. Не желећи да умањује значај ових проблема цитирао бих речи генералног секретара НАТО савеза Шефера чију је изјаву пренео дневник на албанском језику Коха Диторе 23. марта и међународни новинари: "Не верујем да нерешени статус има икакве везе са овим што се дешава. Овде је реч о људима који мисле на погрешан начин, који имају илузије да вршењем злочиначких дела етничког насиља могу да се приближе остварењу својих амбиција. Они морају да схвате да међународна заједница ово никада неће прихватити."

Шефер, али и други званичници који су указали да су образложења албанских лидера покушаји да се избегне одговорност или да се она пребаци на међународну заједницу и Београд управо указују на саму природу оног што се тренутно дешава на Косову и Метохији. Употребити једно поређење:

Замислите господо један џамбо-џет који су отмицари отели и прете да ће почети са убијањем путника, пилота и да ће захватити у неку ћишеспратницу уколико им се не удовољити њиховом захтеву. Да ли би ваша влада пристала на такву уцену? Да ли би отмицари који би напослетку добили тај авион престали са својим акцијама или би се још више охрабрили да почну да отимају друге авионе и чине слична злочуда? Господо, на Косову и Метохији је на делу организовани тероризам против кога се мора борити на исти начин како се ваша земља бори против тероризма у другим деловима света. Уколико се албанским екстремистима омогући да оваквим методама, суровом манипулацијом сопственог народа и претњама миру у региону створе независну државу која би била покриће за владавину организованог криминала и мафије, ситуација не само на Балкану, већ и у целој Европи биће озбиљно уздрмана, а међународни глобални интереси угрожени.

Како изаћи из ове ситуације, господо?

Послужимо се искуством специјалисте који тешком болеснику не препишује таблете за умирење болова и витамине, већ га упућује на детаљне прегледе, а затим примењује радикалну методу хируршке операције која треба да идентификовани извор инфекције отклони. До сада се питањем Косова нису бавили "специјалисти" већ "надрилекари" који су преписивали таблете и на запаљену и канцерозну рану болесника привијали само нове облоге и завоје уверавајући и болесника али и саме себе да ће болест проћи сама од себе

Soon NATO's South-East Europe commander Admiral Gregory G. Johnson told media "the relentless wave of violence across Kosovo over the past two days now appears to be organized and orchestrated. What is more, Admiral Johnson told AFP on March 19 "to speak of inter-ethnic conflict in Kosovo is a big, hypocritical lie. What's happening in Kosovo is called a pogrom against a people and its history." On March 20 Admiral Johnson told Albanian language media point blank "these kinds of activities represent ethnic cleansing and cannot go on. Fighting ethnic cleansing was the reason why we came here." These words by a leading NATO official based on detailed reports from the field completely disprove the numerous reports that appeared in numerous respected newspapers throughout the Western democratic world, apparently based solely on the false claims of Albanian media and without any objective verification. Nevertheless, the lie has been discovered and the truth about ethnic cleansing

and the systematic destruction of Christian holy sites could not be hidden.

On the day the pogrom began, Hashim Thaci was in Washington talking about multiethnicity and the progress of democracy in the Province. Events on the ground disproved his claims even as the words were leaving his mouth. While Thaci spoke about democracy, thousands of Albanians belonging to his political party were laying waste to entire Serb villages and churches, leaving graffiti - including the acronyms of Thaci's party, the PDK, the terrorist AKSh, the Kosovo Protection Corps and other organizations under the KLA label. Buses of so-called war veterans armed to the teeth headed from Thaci's native Drenica region in the direction of Pristina and Mitrovica and clashed with international forces.

Seeing they could not cover up the extent of the violence and barbarity, the Albanian leaders adopted another strategy. They tried to explain to the world that the cause of the violence was the unresolved status of Kosovo and Metohija, unemployment and other social

problems. Although I have no desire to reduce the significance of these problems, too, I would like to quote the words of NATO Secretary General Jaap de Hoop Scheffer, as reported by the Pristina Albanian language daily "Koha Ditore" on March 23 and by other international journalists: "I don't believe that the unresolved status has anything to do with this. This has to do with people who think wrongly, who have illusions that by carrying out these criminal acts of ethnic violence they get closer to their ambitions but they must understand that the international community will never accept this."

Scheffer, as well as other officials who have pointed out that the justifications of the Albanian leaders are attempts to avoid responsibility or transfer it to the international community and Belgrade, are in fact pointing to the root of the problem of what is now happening in Kosovo and Metohija. I will use an analogy:

Imagine, ladies and gentlemen, that a jumbo jet has been hijacked and the hijackers are threatening that they will begin killing the passengers, the pilots or that they will crash the plane into a high-rise building if their demands are not met. Would your government cave in to such blackmail? Would the hijackers whose demands had been met stop hijacking airplanes or would they hijack more planes and make even more demands? Ladies and gentlemen, in Kosovo and Metohija there is a campaign of organized terrorism going on against which we must fight in the same way that your country is fighting against terrorism in other parts of the world. If the Albanian extremists are rewarded for using such methods, crudely manipulating their own people and threatening regional peace in order to create an independent state that would institutionalize the rule of organized crime and mafia bosses, the situation will be seriously destabilized not only in the Balkans but in all of Europe and international global interests will be threatened.

How to resolve this situation, ladies and gentlemen?

Let us use the experience of the medical specialist who does not pre-

„Моја катедрална црква и мој дом у Призрену су спаљени, гробови епископа, мојих претходника обесвећени и поливени урином. То је варваризам какав свет није видео од најмрачнијих времена - Владика Артемије (на слици је владицина катедрална црква Св. Георгија у Призрену коју је руља косовских Албанаца разорила 17. марта)

"My cathedral and home in Prizren have been burned, tombs of my bishops predecessors desecrated and polluted with urine. This is the barbarism the world has not seen since the darkest ages" -- Bishop Artemije (photo: Bishop's cathedral St. George in Prizren, destroyed by Kosovo Albanian mob on March 17)

и да ће тако лечење бити јефтиније. Резултате погрешне терапије можемо добро да видимо.

Пренесено на политички ниво - Косову и Метохији треба радикална, шок терапија која се састоји у следећим мерама:

1. Снажно присуство КФОР-а, са ширим овлашћењима, које би обесхрабрило даље изливе насиља и довршетак етничког чишћења.
2. Хитна обавештајна операција која би идентификовала организаторе, планере, помагаче и непосредне извршиоце криминалних дела. Одговорне привести закону, екстремне организације ставити ван закона и онемогућити њихово паравојно деловање.
3. Хитна обнова порушених српских насеља, повратак прогнанника и обнова порушених и оштећених храмова уз сарадњу са СПЦ и одговарајућим српско-међународним експертским тимовима.
4. Детаљно испитивање рада медија и санкционисање употребе медија у циљу ширења етничке мржње, подстицања насиља и ширења пропаганде. Овога тренутка албански радио програм емитује запаљиве националистичке песме у славу Адема Јашарија и ОВК. Срби се називају најпогрднијим именима што генерише огромну етничку мржњу.
5. Досадашње "лекаре и надрилекаре" треба заменити способним "специјалистима и хирурзима" са великим овлашћењима и оперативним искуством. Треба афирмисати систем одговорности и сви они представници мисије УН, Полиције, КФОР-а који су на било који начин својим немаром допринели ескалацији насиља морају да поднесу оставке.
6. Хитно дефинисање конкретних институционалних и безбедносних система заштите српског народа и осталих не-Албанаца од даљег уништавања. Интеграција Срба у друштво у коме је изложено физичком, духовном и културном уништењу је апсурдан захтев.
7. Привремено распуштање косовских институција које су својим ћутањем, пропагандом или потпуном неактивношћу показале да нису зреле нити способне за даљи политички процес.
8. Након радикалне терапије треба отпочети политички процес "реконвалесценције" са оним политичким представницима који су чврсто одани принципима и вредностима демократског друштва. Једино у таквом процесу и таквим институцијама Срби могу да равноправно учествују и дају свој допринос демократизацији друштва.
9. Коначно, редефинисати програм стандарда и започети процес економског и политичког процеса изградње стабилног демократског друштва на Косову и Метохији уз стварање свих услова за споразумно решење коначног статуса Покрајине у којој би свим грађанима била гарантована сва индивидуална и колективна људска права, без обзира на коначан статус.
10. Наше мишљење остаје да је најбољи начин да се проблем Косова и Метохије дугорочно реши је да се примени целиовит процес децентрализације који би омогућио да се Србима, у зонама у којима су они релативна већина, да могућност веће самоуправе и боље заштите њихових људских, верских и културних права. Посебна заштита мора да се гарантује православним манастирима, посебно већим манастирима као што су Пећка Патријаршија, Високи Дечани и Грачаница. По овом предлогу Косово и Метохија не би постали независна држава и међународне границе Србије и Црне Горе не би биле мењане. Ипак, Косово би уживало највећи ниво аутономије унутар државе, која у овом тренутку и даље остаје најмултиетничкија држава Балкана.

У противном, господо, идеје по којима се треба прихватити политика "свршеног чина", а у циљу проглашења потпуне или тзв. условне независности Косова и Метохије или, пак, поделе покрајине по етничким границама уз тзв. "хумано пресељење становништва" биле би опасан преседан који би дестабилизовао ситуацију у целом региону, охрабрио радикалне снаге у Србији, Македонији, подстакло међуетничке и међуверске сукобе уз уништавање верских објеката и деценијама унапред онемогућило европску интеграцију овог дела Европе. Посебно би признање независности Косова било пример како се насиљем могу наметати институционална решења мимо преговора и међународног права, што би имало неслагљиве последице.

Дубоко вас уверавам да је већина албанског становништва на Косову дубоко изманипулисана од стране њихових политичких вођа, већином некадашњих лидера ОВК, као и појединих медија. Они сасвим разумљиву енергију незадовољства младих људи којима је обећаван "Елдорадо" усмеравају против осталих етничких заједница и међународне мисије и тако принуде међународне снаге да напусте Косово и Метохију и препусте им пуну власт.

На крају, као епископ Цркве апелујем на америчку јавност која је

scribe over-the-counter pain relievers and vitamins to a seriously ill patient but sends him for detailed testing and then, if necessary, applies methods of radical surgery to remove the identified source of infection. So far "specialists" have not treated Kosovo but by "general practitioners" who have been treating the inflamed and cancerous wound of the patient with aspirins and band-aids, hoping the patient would cure him and thus simplify the procedure. The results of the wrong therapy can be clearly seen today.

In political terms, Kosovo needs radical surgery and radical therapy, consisting of the following measures:

1. Strong KFOR presence with broad authority, which would discourage further demonstrations of violence and completion of ethnic cleansing.
2. Urgent intelligent operations to identify the organizers, planners, helpers and direct perpetrators of criminal actions. Those responsible to be brought to justice, extremist organizations to be banned and their paramilitary activities prevented.
3. Urgent restoration of destroyed Serb villages, the return of displaced persons, the restoration of destroyed and damaged churches in cooperation with the Serbian Orthodox Church and appropriate Serbian and international expert teams.
4. Detailed investigation of the work of the media and sanctioning of the use of media to promote ethnic hatred, encourage violence and spread propaganda. At this exact moment, an Albanian radio program is broadcasting inflammatory nationalistic songs celebrating Adem Jashari and the KLA. The Serbs are called the worst possible names, generating enormous ethnic hatred.
5. General practitioners and voodoo doctors of the past need to be replaced by competent specialists with broad powers and operational experience. A system of accountability needs to be established and all representatives of the UN mission, police and KFOR who in any way contributed to the escalation of violence either through their actions or lack of same must submit their resignations.
6. Urgent definition of concrete institutional and security systems to protect the Serb people and other non-Albanians from further annihilation. The integration of Serbs into a society where they are exposed to physical, spiritual and cultural destruction is an absurd request.
7. Temporary dissolution of Kosovo institutions, which by their silence, propaganda or complete lack of activity have shown themselves to be immature or incompetent for further participation in the political process.
8. Following radical therapy, a political convalescence process needs to be launched with those political representatives who are firmly committed to the principles and values of a democratic society. Serbs can only participate as equals and give their contribution to the democratization of Kosovo society only in such a process and with such institutions.
9. Finally, redefining the standards program and launching the process of economic and political building of a stable democratic society in Kosovo and Metohija with the creation of all preconditions for a consensual resolution of the final status of the Province where all peoples would enjoy all individual and collective human rights, regardless of final status.
10. Our opinion remains that the best way to resolve the Kosovo problem in the long run is to implement the through process of decentralization which would enable Serbs in the areas in which they constitute relative majority a possibility to have more self rule and protect their human, cultural and religious rights in a better way. Special protection has to be granted to Orthodox Christian monasteries, particularly our major monasteries of the Pec Patriarchate, Decani and Gracanica. In this proposal Kosovo would not become an independent state and the international borders of Serbia-Montenegro would not be changed. However, Kosovo would enjoy the highest level of autonomy within the country, which at the moment remains the most multiethnic state of the Balkans.

Otherwise, ladies and gentlemen, ideas suggesting that the politics of accomplished fact should be accepted with the goal of proclaiming the full or so-called conditional independence of Kosovo or Metohija or the partition of the province along ethnic lines with so-called "humane relocation of the population" would represent a dangerous precedent that would destabilize the situation throughout the region, embolden radical forces in Serbia and Macedonia, incite interethnic and inter-religious clashes involving the destruction of religious sites and prevent the European integration of this physical part of Europe for decades. The recognition of the independence of Kosovo especially would set a precedent for the use of violence to impose institutional solutions without recourse to negotiations

KOSOVO I METONIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METONIJA - POGROM DAYS

увек знала да стане у заштиту основних верских и људских права широм света да не дозволи да се под заставима најугледнијих демократских земаља света, укључујући пре свега САД настави невиђено етничко чишћење, уништавање вековног културно-историјског наслеђа, вредних хришћанских споменика и једног читавог народа који на овим просторима живи већ вековима и представља део светског културног наслеђа које наша генерација треба да сачува за будућност.

Хвала вам!
1 април 2004.

ЕРП КИМ Инфо-служба
Грачаница, 01. април 2004. године

Резолуција Сената САД SRES 326 IS

Осуда етничког насиља на Косову.

31. март 2004
Г. ВОИНОВИЦХ (лично, г. БИДЕН, г. ЛУГАР, г. ЛИБЕРМАН, и г. БРОЊНБАЦК) поднели су следећу резолуцију која је упућена Комитету за спољне односе

РЕЗОЛУЦИЈА

Осуда етничког насиља на Косову

Пошто је дошло до провале етничког насиља на Косову 17. марта 2004 утврдивши да је животе изгубило 20 појединаца, што укључује 8 косовских Срба, 8 косовских Албанаца и 4 неидентификоване жртве, рањавање више од 600 других и расељавање више од 4000 косовских Срба и других мањина.

Пошто је као резултат насиља уништено преко 500 кућа које су припадале косовским Србима, Ашкалијама и другим мањинама, а уништено је или оштећено више од 30 цркава и манастира који припадају Српској Православној Цркви;

Пошто су историјске џамије у Београду и Нишу, као и Исламски центар у Новом Саду такође уништени или оштећени;

Пошто је у одговору на насиље главнокомандујући НАТО здружених снага Југ, адмирал Грегори Џонсон, закључио „Оваква врста деловања, која доводи до самог етничког чишћења, не може се наставити.“;

Пошто је врховни командант у Европи, генерал Џејмс Џонс наредио 19. марта 2004 распоређивање снага стратешке резерве НАТО-а да смири насиље и оконча разарање;

Пошто су се 19. марта 2004 у Вашингтону састали заменик министра спољних послова Ричард Армитеџ и министар спољних послова Србије и Црне Горе Горан Свилановић и позвали на тренутно окончање насиља, сложивши се да се ни једној страни на Косову не може дозволити да оствари добит или напредак у политици кроз насилне мере;

Пошто је стабилно, безбедно и функционално мултиетничко друштво у најбољем интересу свих људи на Косову, ширем региону југоисточне Европе и света;

Пошто је неопходно да политичке вође на Косову подрже напоре да се оствари средина у којој ће сви људи на Косову имати слободу кретања и могућност да живе без страха;

Пошто су САД и чланови међународне заједнице позвали људе Косова да спроведу 8 стандарда које је изложила Привремена администрација Уједињених нација на Косову (УНМИК), које треба испунити пре разматрања питања коначног статуса за Косово који укључују: постојање ефикасних, репрезентативних и функционалних демократских институција; јачање владавине закона; слободу кретања; одрив повратак избеглих и прогнаних и поштовање за права заједница; стварање здраве основе за тржишну економију; правично јачање права својине; нормализовање дијалога са Београдом; и трансформација Косовског заштитног корпуса у складу са његовим мандатом; и

Пошто је дугорочни интерес свих људи Косова да се достигну стандарди да би се унапреди мир, стабилност и економски развој и да се осигура боља будућност свих људи на Косову: Сада, зато нека се

and international law, which could have unforeseeable consequences.

I would like to assure you that most of the Albanian population in Kosovo has been thoroughly manipulated by their political leaders, largely leaders of the former KLA, as well as by the Albanian language media with few exceptions. They are channeling the completely understandable discontent of young people who have been promised a sort of Eldorado against the other ethnic communities and international missions and thus hoping to force international forces to abandon Kosovo and Metohija and leave them in full power.

In conclusion, as a bishop of the Church I appeal to the U.S. community, which has always stood on the side of the protection of basic religious and human rights throughout the world, not to allow unprecedented ethnic violence to unfold under the flags of the most respected democratic countries of the world, first and foremost, the United States of America; the destruction of centuries-old cultural and historical heritage, valuable Christian monuments and an entire people which has been present here for centuries and represents an integral part of the global cultural legacy which our generation needs to preserve for the future.

Thank you.

Resolution Condemning ethnic violence in Kosovo. (Introduced in Senate)

SRES 326 IS
108th CONGRESS
2d Session
S. RES. 326

Condemning ethnic violence in Kosovo.
IN THE SENATE OF THE UNITED STATES,
March 31, 2004

Mr. VOINOVICH (for himself, Mr. BIDEN, Mr. LUGAR, Mr. LIEBERMAN, and Mr. BROWNBACK) submitted the following resolution; which was referred to the Committee on Foreign Relations

RESOLUTION

Condemning ethnic violence in Kosovo.

Whereas ethnic violence erupted in Kosovo on March 17, 2004, claiming the lives of 20 individuals, including 8 Kosovo Serbs, 8 Kosovo Albanians, and 4 unidentified victims, injuring more than 600 others, and displacing more than 4,000 Kosovo Serbs and other minorities;

Whereas the violence also resulted in the destruction of more than 500 homes belonging to Kosovo Serbs, Ashkali, and other minorities, and in the destruction of, or damage to, more than 30 churches and monasteries belonging to the Serbian Orthodox Church;

Whereas historic mosques in Belgrade and Nis, and an Islamic center in Novi Sad, were also destroyed or damaged;

Whereas in response to the violence, Commander in Chief of the North Atlantic Treaty Organization (NATO) Allied Forces South, Admiral Gregory Johnson, concluded, 'This kind of activity, which essentially amounts to ethnic cleansing, cannot go on.';

Whereas Supreme Allied Commander, Europe, General James Jones ordered the deployment of NATO's Strategic Reserve Force on March 19, 2004, to calm the violence and end the destruction;

Whereas Deputy Secretary of State Richard Armitage and Foreign Minister of Serbia and Montenegro Goran Svilanovic met in Washington on

March 19, 2004, and called for an immediate end to the violence, concurring that no party in Kosovo can be allowed to profit or advance a political agenda through violent measures;

Whereas a stable, secure, and functioning multiethnic society is in the best interest of all people of Kosovo, the broader region of Southeast Europe, and the world;

Whereas it is essential that political leaders in Kosovo support efforts to establish an environment in which all people in Kosovo have freedom of movement and the ability to live free from fear;

Whereas the United States and members of the international community have called on the people of Kosovo to implement 8 standards outlined by the United Nations Interim Administration in Kosovo (UNMIK), which are to be met prior to the consideration of the question of final status for Kosovo, including: the existence of effective, representative, and functioning democratic institutions; enforcement of the rule of law; freedom of movement; sustainable returns of refugees and displaced persons, and respect for the rights of communities; creation of a sound basis

Огромна мржња - Албанка у антисрпским демонстрацијама

Hatred is so great... - An Albanian woman in anti-Serb demonstrations

УСБОЈИ, да Сенат:

- (1) ургира да сви људи на Косову тренутно зауставе насиље, оконча разарање кућа, цркава и других културних и религиозних добара и да сарађује са КФОР-ом, УНМИК-ом и косовском полицијом при идентификовању починилаца насиља и уништавања својине за судско гоњење;
- (2) изражава дубоко саучешће са породицама оних који су убијени током недавног насиља;
- (3) жестоко осуђује уништавање личне и религиозне својине на Косову, укључујући више од 500 кућа које припадају косовским Србима, Ашкалијама и другим мањинама и више од 30 цркава и манастира који припадају Српској Православној Цркви додајући их броју од више од 100 цркава које су уништене од јуна 1999;
- (4) жестоко осуђује уништавање историјских џамија и градови-ма Београду и Нишу и Исламског центра у Новом Саду;
- (5) прихвата обавезу коју је дала косовска скупштина да се оснује фонд за реконструкцију својине, укључујући куће и цркве, уништене током напада;
- (6) прихвата обавезу српских званичника да се обезбеде фондови за реконструкцију џамија у Београду и Нишу и Исламског центра у Новом Саду;
- (7) ургира да политички лидери испуне своју обавезу да се поново изгради оно што је уништено и да се предузме свака могућа акција да се омогући да се више од 4000 косовских Срба и осталих мањина расељених током насиља врате брзо и безбедно у своје домове и заједнице;
- (8) подржава све политичке лидере на Косову да напусте употребу насиља и да наставе са напорима за успостављање безбедног, мирољубивог, мултиетничког друштва, које шити права свих људи на Косову и да предузму кораке да се настави са спровођењем стандарда које је поставио УНМИК;
- (9) снажно препоручују да УН поново размотри структуру и организацију УНМИК-а; и
- (10) ургира да се поново ојача дијалог између Београда и Приштине у тежњи да се крене ка успостављању мирољубиве и безбедне средине која гарантује слободу кретања и људска права за све људе на Косову.

Списак Срба убијених на Косову и Метохији (17-19. март 2004)

допуњена и исправљена верзија (28. март, 14:29)

Косовска Митровица:

СПАСОЈЕВИЋ БОРИВОЈЕ (1941), из Косовске Митровице, приликом општег погрома Албанаца над Србима на Косову и Метохији 17. марта 2004. поподне, покошен је рафалом код моста на Ибру у Северној Митровици, из правца 3 солитера у којима живе Албанци, одакле су Албанци пуцали и бацали ручне бомбе, тако да је тада потврђено десетина Срба. Касније је француски КФОР провалио у те солитере и иселио све Албанце наставивши оружје и муницију.

ЈАНА ТАЋЕВ (1968), родом из Македоније, удата за Србина у Косовској Митровици, по вери римокатоликиња, убијена 17. марта 2004.г. снајпером од Албанаца на балкону вишеспратнице у Северној Митровици близу моста на Ибру; сахранио је француски војни свештеник.

Липљан:

ВЕСИЋ НЕНАД (1950), из Липљана, при општем погрому на Србе Сиром Косова и Метохије, 17-18. марта 2004, Албанци на њега бацили ручну бомбу у Липљану, и изравањеног од бомбе још га матретирали албанска полиција КПС, тако да је подлегао тим ранама и мукама.

Штрпце:

СТОЛИЋ ДОБРИВОЈЕ (1954), и син му Столић Борко, из села Драјковце код Штрпца, у дане општег погрома над Србима Косова и Метохије, убијен од албанских екстремиста пред својом кућом у среду 17. марта 2004.г., увече око 18. сати, кад је изишао на нечији позив пред кућу, покошен је метцима, а са њим и његово син Столић Борко, који је изишао из куће чувши пуцње. Они су иначе 1999. г. избегли из Урошевца и живели су ту у једној српској кући.

СТОЛИЋ БОРКО (1982), син Добре Столића, убијен од Албанаца заједно са оцем му Столић Добрим, 17. марта 2004. у селу Драјковце код Штрпца.

for a market economy; fair enforcement of property rights; normalized dialogue with Belgrade; and transformation of the Kosovo Protection Corps (KPC) in line with its mandate; and

Whereas it is in the long-term interest of all people of Kosovo that the UNMIK standards are achieved in order to promote peace, stability, and economic development, and to ensure a better future for all people in Kosovo: Now, therefore, be it

Resolved, That the Senate--

- (1) urges all people in Kosovo to immediately stop the violence, end the destruction of homes, churches, and other cultural and religious sites, and cooperate with North Atlantic Treaty Organization's Kosovo Force (KFOR), the United Nations Interim Administration in Kosovo (UNMIK), and the Kosovo Police in identifying for prosecution the perpetrators of violence and the destruction of property;
- (2) expresses its deep condolences to the families of those who have been killed in the recent violence;
- (3) strongly condemns the destruction of personal and religious property in Kosovo, including more than 500 homes belonging to Kosovo Serbs, Ashkali, and other minorities, and of 30 churches and monasteries belonging to the Serbian Orthodox Church, adding to the more than 100 churches that have been destroyed since June 1999;
- (4) strongly condemns the destruction of historic mosques in the cities of Belgrade and Nis, and of an Islamic center in Novi Sad;
- (5) recognizes the commitment made by the Kosovo Assembly to establish a fund for the reconstruction of property, including homes and churches, destroyed during the attacks;
- (6) recognizes the commitment made by Serbian officials to provide funds for the reconstruction of mosques in Belgrade and Nis, and an Islamic center in Novi Sad;
- (7) urges political leaders to fulfill their commitment to rebuild what has been destroyed and to take all possible action to allow the more than 4,000 Kosovo Serbs and other minorities displaced during the violence to return quickly and safely to their homes and communities;
- (8) encourages all political leaders in Kosovo to renounce the use of violence, and to proceed with efforts to establish a secure, peaceful, multiethnic society, which protects the rights of all people in Kosovo, and to take action to proceed with the implementation of the standards or 'benchmark goals' outlined by UNMIK;
- (9) strongly recommends that the United Nations review the structure and organization of UNMIK; and
- (10) urges reinvigoration of dialogue between Belgrade and Pristina in an effort to move toward the establishment of a peaceful and secure environment guaranteeing freedom of movement and human rights for all people in Kosovo.

Latest information on Serbs killed and missing in March 17-19 pogrom

Section for justice administration and human rights of the Coordinating Center for Kosovo and Metohija

Belgrade, March 26, 2004

According to information from the Section for justice administration and human rights the names confirmed so far (the list is not final) of persons killed during the most recent mass terrorist armed attack on Serbs on March 17, 2004 are as follows:

Kosovska Mitrovica municipality:

1. Spasojevic, Borivoje, born 10/11/1941, from Kosovska Mitrovica, killed 17/03/2004 in Kosovska Mitrovica
2. Tucev, Jana, born 27/12/1968, from Kosovska Mitrovica, killed 17/03/2004 in Kosovska Mitrovica

Lipljan municipality:

1. Vesic, Nenad, born 04/07/1950, killed 17/03/2004 at 19:00 hours in front of his burning family home in the presence of his sister, Radmila Vesic, and mother, Ljubica Vesic.

Strpce municipality:

1. Stolic, Dobrivoje, born 1955, from Drajkovce, killed 17/03/2004 at 22:40 hours in the entrance of his home in Drajkovce.
2. Stolic, Borko, born 1984, from Drajkovce, wounded 17/03/2004 at 22:40 hours in the entrance of his home; died of his wounds on 18/03/2004.

KOSOVO I METOHIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METOHIJA - POGROM DAYS

Гњилане:

ПЕРИЋ БОБАН, из Гњилана, убијен од Албанаца приликом општег погрома над Србима на Косову и Метохији, 17-18. марта 2004. Тада су сви преостали Срби из Гњилана (њих око 200) избачени из кућа и протерани, а неки су и сами избегли пред албанским насиљем у српско село Шилово и друга села гњиланске општине

Косово Поље:

ТРАЈКОВИЋ ЗЛАТИБОР (1951) из Косова Поља, изгорео пред Руском болницом у Косову Пољу, када су Албанци, у општем погрому на Србе на Косову и Метохији, 17. и 18. марта 2004.г., напали и на Косово Поље и запалили обе цркве, основну школу, болницу и десетину српских кућа.

Призрен:

НЕДЕЉКОВИЋ ДРАГАН (55 година) из Призрена, изгорео у згради Богословије у Призрену, када су 17. марта 2004.г. Албанци започели општи погром над преосталим Србима широм Косова и Метохије, посебно у Призрену, кад је запаљена Богословија, Саборна црква, Владичански двор, Богородица Љевишка, црква Христа Спаса и све преостале мање цркве по Призрену, и сва српска Каљаја, као и манастир Св. Арханђела на Бистрици изнад Призрена.

Црква Светог Николе у Приштини - спаљена и уништена у мартовској ерупцији насиља од стране албанске руље.

St. Nicholas Church in Pristina - torched and destroyed in March eruption of the violence by Albanian mob.

Gnjilane municipality:

1. *Peric, Slobodan*, son of Milivoj, born 03/09/1952, teacher of physical training and education in the village of Kusce, killed 17/03/2004 at 20:50 hours in Kralja Petra Street in Gnjilane.

Kosovo Polje municipality:

1. *Trajkovic, Zlatibor*, born 21/09/1942, from Kosovo Polje, killed 17/03/2004 in front of Sveti Sava School in Kosovo Polje.

According to unofficial information from the Serbia-Montenegro Army General Staff it is believed that the body was burned and located in a chapel in Pristina, and that it was subsequently transferred to the morgue in Orahovac.

Prizren municipality:

1. *Nedeljkovic, Dragan*, born 1943, from Prizren, burned to death 17/03/2004 in the Prizren Seminary.

Autopsy of human remains

On 25/03/2004 in the OMPF autopsy center in Orahovac the following autopsies were performed:

1. *Peric Slobodan* of Gnjilane (identification is 100% possible)
2. *Vesic Nenad* of Lipljan (identification is 100% possible)
3. *Trajkovic Zlatibor* of Kosovo Polje (body is largely burned but identification is possible; elements to be presented by Prof. Dr. Slavisa Dobricanin to the family)
4. *Nedeljkovic Dragan* of Prizren (it is not possible to determine identity with certainty on the basis of autopsy because the body was completely charcoaled; however, other circumstances suggest that this is the person in question).

Several conversations with the families of these bodies have taken place and it was agreed that transfer of bodies would take place in one day.

As well, steps have been taken to exhume the human remains of Stolic Dobrivoje and Borko from the local cemetery in the village of Drakovce (they were buried there because UNMIK could not provide safe transport to Merdare so they could be buried in Mladenovac), perform autopsies and transport them as far as Merdare.

During the course of next week autopsies will be performed on Stolic Dobrivoje and Borko, and agreements made regarding the human remains of the following:

1. *Peric Slobodan* - to be buried in Leskovac
2. *Vesic Nenad* - to be buried in Belgrade
3. *Trajkovic Zlatibor* - to be buried in Nis if family agrees to classic identification
4. *Stolic Dobrivoje* - to be buried in Mladenovac
5. *Stolic Borko* - to be buried in Mladenovac

The body of *Nedeljkovic Dragan* after speaking with the family will be buried at the Orthodox cemetery in Prizren.

Since the family of *Trajkovic Zlatibor* had expressed doubt in his identity, Prof. Dr. Slavisa Dobricanin has taken it upon himself to provide the family with photographs of the body in order to enable them to confirm his identity.

Director of the Section for justice administration and human rights
Vladimir Bozovic, attorney-at-law

Most recent report regarding verification of information regarding killed and missing persons during recent events in Kosovo and Metohija
Section for justice administration and human rights
Belgrade, March 29, 2004

Verification has been carried out on information regarding missing persons listed as such by the media:

1. *Slobodan Tanic* from Svinjare - Information confirmed and conversation took place *Slobodan Tanic* from Svinjare, who confirmed that there is another person bearing the same given and family name, who is also alive and well. (*Slobodan Tanic* - 063/849-42-73 and 028/422-140).
2. *Mirko Lopata* from Kosovo Polje - Information confirmed through *Sladjana Dinic* (063/865-27-38) who confirmed that a person bearing this given and family name has never been registered as a resident in Kosovo Polje or surrounding settlements.

Information that the charcoaled body of a female person was found in the Prizren Seminary was checked during the first days of the incident and UNMIK police, specifically, the Missing persons unit responded that the information is inaccurate and that the charcoaled remains of only one body, that of *Nedeljkovic Dragan*, were found in the Seminary.

Upon our insistence, UNMIK police will again check on the information and advise us of the results.

Интервју Оца Саве

Interivew - Fr. Sava Janjic, Danas daily, Belgrade

Господ од нас жели активне сараднике који се боре за мир

"Православна Црква у целини, а и српски народ који је уцрквењен посебно од времена Светог Саве и Немањића пролазе историјски кроз непрекидно страдање јер је то пут којим је прошао и сам Богочовек Христос. Без страдања и распећа нема ни васкрсења. Српски народ ове трагедије у Хиландару и на Косову и Метохији треба да схвати пре свега као велику Божју опомену да се у ове пасхалне дане искрено покаје и врати Богу. Нажалост, многи Срби су заборавили на своју веру и у свету материјалних уживања готово и да немају потребу за живом заједницом са Богом. Страдања нас стално подсећају да су сва материјална блага пролазна, а да је једино вечна Црква као заједница љубави људи и Бога. Црква је много страдала кроз историју и то само потврђује да иде крстоваскрсним путем Господа Христа. Непрекидни живот у благостању, богатству, моћи и сили овог света опасан је знак за сваког хришћанина да не иде путем Христовим. Наравно, не треба да трчимо у искушења, нити да се престајемо борити да их превазиђемо. Наше је да чинимо што стоји до нас, а шта ће и како ће бити на крају треба да препустимо Господу и заблагодаримо на свему што Он допусти да се догоди".

Протосинђел Сава говори о понашању међународне заједнице, Београда и косовских Албанаца после недавног таласа албанског насиља, црквеним и другим приликама на Косову и Метохији.

Поводом најаве представника привремених косовских институција и међународне заједнице да ће обновити спаљене и уништене православне светиње, отац Сава подсећа да су "албански лидери и досад давали много обећања, али ниједно нису испунили".

- Обнова црква и манастира, посебно оних из 14. века није исто што и обнова стамбених кућа. То је дуготрајан процес који, пре свега, захтева процену штете коју треба да направе експерти УНЕСКО, Министарство културе Србије и представници СПЦ, а затим и стварање услова за обнову уништеног или барем конзервацију рушевина. Други део посла зависиће непосредно од безбедносних услова на терену. Став Епархије је да у овом процесу не могу да учествују лица из такозваног Министарства културе Косова зато што не поседују професионалне и моралне квалитете за обнову наших цркава. Садашњи министар културе Беџет Брајсори никада у том својству није посетио ниједну нашу цркву или манастир. Намера привремене Владе Косова је да са неких пет милиона евра мало "нашминка" зграду ЈУ програма, усели неколико српских породица ради приказивања новинарима и, можда, закрпи коју цркву за телевизијске екипе. Инсистираћемо да, према обећањима Солане и Патена, косовска влада из свог буџета исплати целокупну штету начињену на нашим светињама, до последњег цента, а та сума ће бити, мислим, веома велика. Уколико косовска влада на то није спремна, то морају да учине владе земаља, чији војници нису заштитили цркве од напада, посебно немачка влада, јер је поред 3.800 немачких војника КФОР-а уништено целокупно културно наслеђе СПЦ у Призрену. У сваком случају, СПЦ мора бити обештећена.

Као реакција на косовски погром, у Нишу и Београду сјаљене су две џамије. Има ли у њима неке паралеле коју би многи желели да виде?

- Паљење џамија у Београду и Нишу заслужује најоштрију осуду. То су трагични примери како једно зло изазива друго и како се зло злом још више увећава. Ове џамије преживеле су најтежа искушења претходних ратова и заиста је за сваку осуду што је учињена ова неправда Исламској заједници. То је злочин, чији се починиоци морају пронаћи. Поносан сам што је митрополит Амфилохије својим рукама покушао да заштити Бајракли џамију од хулигана. Дужност наше државе и полиције је да штити све своје грађане, без обзира на нацију или вероисповест. Србија је тренутно најмултиетничкија земља Балкана и то богатство морамо да сачувамо као наш најјачи залог за улазак у савремену Европу.

God wants us to be His active partners in building peace

"The Serbian Orthodox Church as a whole, as well as the Serb people belonging to it especially since the time of St. Sava and the Nemanjic dynasty, have historically undergone continuous suffering, the path traveled by the God-Man Christ Himself. Without suffering and crucifixion, there can be no resurrection, either. The Serbian people needs to comprehend these tragedies in Hilandar and in Kosovo-Metohija, first and foremost, as a great reminder from God to truly repent and return to God during this paschal season. Sadly, many Serbs have forgotten their faith and in the world of material pleasures they have almost no need for a living union with God. Suffering constantly reminds us that all material wealth is transitory, and that only the Church, the community of love shared by people and God, is eternal. The Church has suffered much throughout history and that only confirms that it is following in cross-resurrecting path of the Lord Christ. A continuous life of ease, wealth, power and force in this world is a dangerous sign for every Christian that he is not following the path of Christ. Of course, we do not need to rush headlong into temptations nor to cease fighting in order to surmount them. Our task is to do what we can; what will be and how things will ultimately turn out we must leave to God, and to give Him our thanks for everything He allows to happen."

Father Sava talks about the behavior of the international community, Belgrade and the Kosovo Albanians after the recent wave of Albanian violence, religious and other circumstances in Kosovo and Metohija.

Commenting on announcements by representatives of Kosovo provisional institutions and the international community that burned and destroyed Orthodox holy shrines will be restored, Fr. Sava reminds that "Albanian leaders have already made a lot of promises but they have yet to keep even one".

- Restoration of churches and monasteries, especially those dating back to the 14th century, is not the same thing as rebuilding houses. It is a long process which requires, first of all, an assessment of damages that should be done by experts of UNESCO, the Serbian ministry of culture and representatives of the Serbian Orthodox Church, followed by the creation of conditions for the restoration of what has been destroyed or at least the conservation of the ruins. The second part of the task will directly depend on the security conditions on the ground because we cannot reconstruct our churches if there are no concrete guarantees by KFOR and UNMIK that they will be accordingly protected. The position of the Diocese is that this process cannot include participation by members of the so-called Kosovo ministry of culture because they lack the professional and moral qualities necessary for the restoration of our churches. The Ministry has not even condemned the acts of vandalism yet. The present Kosovo minister of culture, Mr. Bexhet Braisori, has never visited any of our churches or monasteries in an official capacity, as far as we know. The intent of the Kosovo provisional government at the moment is to spend about five million euros to "fix up" the YU program building in Pristina, move in a few Serb families to show off to reporters and perhaps to patch up a church or two for the television crews. We will insist, in accordance with the promises of Mr. Javier Solana and Mr. Chris Patten, that the Kosovo government pay for the entire damage done to our holy shrine from its consolidated budget to the last cent and that amount, I believe, will be quite large. If the Kosovo provisional government is not prepared to do this, it must be done by the governments of the countries whose soldiers failed to protect the churches from attack, especially the German government because, despite the presence of 3,800 German KFOR troops, the entire cultural heritage of the Serbian Orthodox Church in the ancient city of Prizren has been destroyed. In any case, the Serbian Orthodox Church must be compensated. Also our property must be protected from usurpation and restituted to the Church. Some Kosovo Albanians are wrong if they think that they can destroy our Church and change history, and destroy all traces of our

Протосинђел Сава (Јањић)
Father Sava (Janjic)

Албански римокатолици нису положили хришћански испит

Због чега Епархију рашко-призренску бије глас да сведочењем о свом искуству са Призренском бискупијом, ремети започети дијалог СПЦ и Римокатоличке цркве на вишем новоу?

- Проблеми које Епархија има са албанском римокатоличком бискупијом на Косову су пре свега последица неспособности бискупа Сопија и његових свештеника да изађу из уских оквира свјих националистичких убеђења и себе потврде као хришћане. Ми смо у најтеже време рата спасавали Албанце муслимане и критиковали понашање Милошевићевог режима, иако смо били свесни да тиме навлачимо на себе етикету издајника. Непосредно после рата први смо успоставили контакте са КФОР и УНМИК, па су нас и тада називали издајницима, иако смо то чинили како бисмо спречили да наша несрећа буде већа него што јесте. Албански римокатолици нису положили хришћански испит, посебно њихово свештенство. Не само да су нам у најтеже време забијали нож у леђа изјавама да су наше светиње њихове и да смо их ми окупирали или да су порушене цркве "политичке цркве", него ничим нису показали спремност да помогну нашим страдалним људима. У Ђаковици је живело пет српских старица којима већ скоро пет година ниједна њихова редовница или свештеник нису пружили ни корицу хлеба. То није хришћанство, ту нема људскости.

С друге стране имамо веома добре односе са италијанским војницима и њиховим војним свештеницима који су показали велику пожртвованост и љубав. У многим Италијанима које смо упознали видели смо искрену браћу која су без обзира на другу вероисповест, потврдили искрену хришћанску љубав и разумевање. У манастиру Високи Дечани од 1999 године до данас примили смо више кардинала, бискупа, свештеника римокатолика него иједна православна епископија СПЦ. Све смо дочекивали са искреном љубављу и поштовањем. Посетио нас је и папски нунције из Београда господин Сбарбаро пре две године. Управо очекујемо и делегацију бискупије из Болцана са бискупом и његовим верницима. Наш став је да се разлике у вероисповести не могу превазићи патетичним екуменизмом и површним превазилажењем врло дубоких и суштинских теолошких разлика, тако да приликом наших сусрета нема заједничких молитава које канони Православне цркве не дозвољавају, иако римокатолици могу да присуствују нашим службама. Ипак у тим људима, као уосталом и англиканским бискупима са бискупом Лондона, Ричардом Чартром (Рицхард Цхартрес), који су нас међу првима посетили у јуну 1999. године, видели смо пре свега људе који су осетили наше страдање и дошли да изразе своју солидарност.

Међународна заједница је осудила мартовско насиље косовских Албанаца, али се чини да није спремна да се суочи са властитом одговорношћу и да сад жури да макар привидно врати причу на 16. март.

- Непосредну одговорност за етничко чишћење не само у недавном погрому, него од јуна 1999. сноси лидери бивше ОВК који су сада постали водећи политичари Косова, њихове паравојне организације и поједине косовске институције које делују као параван за њихове илегалне активности. Чињеница је да је 17. марта УНМИК престао да постоји, да је командна структура КФОР у појединим деловима Покрајине пала као кула од карата. Показало се да су годинама слани лажни и нетачни извештаји о побољшању безбедности, иако су Срби са Косова и Метохије стално говорили да је то само привид стварности испод које се наставља деловање криминалних и терористичких структура. Проблем је и што су неки војни представници КФОР, посебно њихове обавештајне службе, имале податке о паравојним активностима, али у западним владама није било политичке воље да се крене у обрачун са албанским тероризмом, посебно са оним лидерима који су својевремено политички легитимизовани са надом да ће променити своје понашање. Овде у основи није проблем нерешеног статуса и социјалних проблема који из њега излазе, него људи који мисле да уз помоћ насиља и криминала могу да остваре анахроне идеје из 19. века и створе етнички чисто и криминогено друштво. Неку врсту гусарске луке за албанску мафију која преузима европско подземље. Албанским народом се страшно медијски манипулише, а представници западних земаља избегавају да им кажу да се таквим понашањем, убијањем целих породица, деце на реци, паљењем цркава и раскопавањем гробова не може ући у Европу. Они морају да знају да у диму запаљених цркава, фресака и икона нестаје и њихов сан да ће их цивилизована Европа као такве икада прихватити.

Став Епархије рашко-призренске је да се пре наставка политичког дијалога на Косову и Метохији морају пронаћи, јавно именовати и казнити сви

centuries old existence by violence.

In reaction to the Kosovo pogrom, in Nis and Belgrade two mosques were set on fire. Is there some sort of parallel in this as many would like to see?

- The setting of fires to the mosques in Belgrade and Nis deserves the strongest condemnation. These are examples of how one evil causes another and how evil multiplies through evil. The mosques survived the most difficult challenges of the previous wars and this injustice against the Islamic community truly deserves to be condemned. It is a crime whose perpetrators must be found. I am proud our Metropolitan Amfilohije (Radovic) personally appeared on the spot and tried with his faithful to defend the Bairakli mosque from hooligans. However the chiefs of the police have already been replaced, most of the perpetrators are behind the bars and the mosques will be rebuilt in a few months. The Serbian Orthodox Church donated computer equipment to Imam Jusufspahic as a token of our solidarity. Regrettably, we have not seen such reaction of religious communities and provisional institutions in Kosovo. It is the responsibility of our state and police to protect all its citizens, regardless of their nation or faith. Serbia is currently the most multiethnic and multi-religious state in the Balkans and this wealth must be preserved as our strongest guarantee for entry into modern Europe.

The international community has condemned the March violence by Kosovo Albanians but it appears that it is not ready to admit its own responsibility and now it is rushing to turn back the calendar, at least superficially, to March 16.

- Direct responsibility for ethnic cleansing not only during the recent pogrom but since June 1999 is borne by the leaders of the Kosovo Liberation Army (KLA), who have now become the leading politicians of Kosovo.

Albanian Roman Catholics have not passed the test of Christianity

Why does the Diocese of Raska-Prizren and Kosovo-Metohija have the reputation of disrupting dialogue between the Serbian Orthodox Church and the Roman Catholic Church at the highest level by testifying regarding its experience with the Roman Catholic bishopric of Prizren?

- The problems of the Diocese with the Albanian Roman Catholic bishopric in Kosovo are, first of all, a consequence of the inability of [Kosovo Albanian] Bishop Mark Sopi and his priests to step outside the narrow confines of their nationalistic convictions and assert themselves as Christians. During the most difficult period of war we saved Albanian Muslims and criticized the behavior of the Milosevic regime although we were aware that doing so would result in our being labeled as traitors by some. Immediately after the war we were the first to establish contacts with KFOR and UNMIK and again we were called traitors, even though we did this to prevent our tragedy from becoming even greater than it already was. Albanian Roman Catholics have not passed the test of Christianity, especially their clergy. Not only did they stick a knife in our back during the most difficult time for us by proclaiming that our holy shrines were, in fact, theirs and that we had occupied them and that our destroyed churches were actually "political churches" but they did nothing to show their willingness to help our suffering people. Not one of their nuns or priests offered so much as a crust of bread to the five elderly Serb women who lived on their own in Djakovica for almost five years. That's not Christianity; there's no humaneness there.

On the other hand we have very good relations with the Italian soldiers and their military priests who have demonstrated great dedication and love. In many Italians whom we have met we have seen sincere brothers who, regardless of the difference in confessions, have reaffirmed true Christian love and understanding. In the monastery of Visoki Decani since 1999 to today we have received more Roman Catholic cardinals, bishops and priests than any other Serbian Orthodox diocese. We welcomed all with sincere love and respect. We also received a visit from the papal nuncio in Belgrade, His Eminence Eugenio Sbarbaro, two years ago. We are currently expecting a delegation from the bishopric of Bolzano, including the bishop and members of his congregation. Our position is that differences in confession cannot be surmounted by pathetic ecumenism and superficial resolution of very deep and essential theological differences; consequently, during our meetings there are no common prayers and intercommunion, which the canons of the Orthodox Church do not permit; however, Roman Catholics are welcome to attend our services which they often do. Nevertheless, in these people, as well as in others, such as the Anglican bishops, particularly the His Grace the Lord Bishop of London, Richard Chartres, who was the first to visit us in June of 1999 with two more bishops, we saw first people who felt our suffering and who came to express their solidarity.

KOSOVO I METONIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METONIJA - POGROM DAYS

који су на било који начин учествовали у мартовском погрому. Ако међународна управа за протеклих пет година није ухватила ниједног починиоца злочина над Србима зашто би сад била ефикаснија?

- Више западних званичника изјавило је да поседују конкретне информације о организаторима мартовског погрома, као и о структурама које већ пет година врше етничке злочине и одговорне су за уништавање на десетине цркава. Проблем је што је мало људи спремно да сведочи на суду против таквих злочинаца, јер ће бити ликвидирани. Такође, ни НАТО барем за сада, није спреман да уђе у отворени оружани конфликт са још постојећом ОВК која делује под разним именима и кишобраном тзв. Косовског заштитног корпуса иако ће то морати да се догоди пре или касније. Албански екстремисти прете да у случају покушаја хапшења неких лидера изазову веће немире који би НАТО довели у исту позицију у којој су својевремено били Војска Југославије и МУП Србије. На Западу су сада јасно схватили да су постали таоци својих некадашњих штићеника за које су знали чиме се баве и какве су им намере, али је пакт са ђаволом направљен да би се Милошевић бацио на колена. Својевремено су слични пактови прављени и са Бин Ладеном у Авганистану против Руса, са Садамом Хусеином у Ираку или са муџахединима у Босни против војске РС и сви су се вратили Западу као бумеранг. Искрено се надам да ће НАТО променити стратегију и кренути у "хируршки" обрачун са главешинама албанског тероризма, неутралисати њихове базе и центре за обуку на Косову и северној Албанији и спречити да ова акција изазове општу албанску побуну. У противном НАТО ће доживети катастрофалан војни и морални пораз. Убеђен сам да већина Албанаца схвата да их идеали ОВК не могу одвести у цивилизовани свет и Европу. Њихов сан све више нестаје са сваком новом уништеном црквом или протераном српском породицом.

Епархија је недавно изнела став да би повратак Срба у привремене косовске институције требало условити учешћем косовских институција у институцијама Србије. Има ли Београд политичку зрелост, а међународна заједница и косовски Албанци спремност на такав корак?

- Осим услова да пре сваког разговора о учешћу у косовским

Нове жртве етничког чишћења
New victims of the ethnics cleansing

институцијама треба извршити детаљну "чистку" Владе, Парламента и других привремених косовских институција и одговорне привести правди, неопходно је да Србија преузме политичку иницијативу и уместо што се прво бави изградом аутономије за Србе на Косову и Метохији, као да живимо у Мађарској, а не у Србији, изађе са конструктивним планом суштинске аутономије Косова и Метохије у оквиру СЦГ. У том случају, српски представници на Косову могли би да учествују у покрајинским институцијама само уколико би косовски, албански, српски и други, учествовали у институцијама СЦГ, односно Србије. Иако косовски Срби већ годинама траже зrelu државничку политику, данас нам се, нажалост, нуди само план о "децентрализацији", односно некој врсти "српске аутономије на Косову и Метохији" који је свакако важан, али не сме да претходи јасном ставу Београда да је Косово саставни део Србије. Тај став не сме да се темељи само на празној реторичи, него на конструктивној политичкој и институционалној платформи коју треба понудити Приштини у складу са Резолуцијом 1244 СБ. У противном, Србија се званично одриче Резолуције 1244 и де факто пристаје само да решава "мањинско питање

vo, their paramilitary organizations and certain Kosovo institutions which are acting as smokescreens for their illegal activities. It is a fact that on March 17 UNMIK ceased to exist, that the KFOR command structure in some parts of the Province collapsed like a house of cards. It became apparent that for years false and inaccurate reports regarding improvements in security were sent even though the Serbs in Kosovo and Metohija kept repeating that this was a false representation of reality beneath which the activities of criminal and terrorist structures continued. Another problem is that some military representatives of KFOR, especially their intelligence agencies, had information regarding paramilitary activities but there was no political will among the Western governments to begin a crackdown on Albanian terrorism, especially on those leaders who were subsequently politically legitimized with the hope that they would change their behavior and become "good guys". Here the problem in essence is not the unresolved status of Kosovo Province and the social problems emanating from this but people who think they can use violence and crime to realize anachronistic ideas from the 19th century and create an ethnically pure Albanian society based on the rule of violence and crime - a sort of pirate's cove for the Albanian mafia which is gradually taking over the European underground (drug smuggling, prostitution, white slavery). The Kosovo Albanian people are being grossly manipulated by their media, while representatives of Western countries avoid telling them that such behavior, i.e., the murder of entire families (like in Obilic last year), massacres of children bathing in the river (Gorazdevac, Aug 2003), torching of churches and digging up of cemeteries, will not gain them entry into Europe. They have to know that the international community will not support such kind of society in Kosovo. Someone finally has to tell them the truth and not to give them false hopes and thus encourage violence and ethnic cleansing as a method to speed up the status settlement. The only solution of Kosovo's status is the one which will be agreed upon in an negotiated settlement with Belgrade and supported by the UN Security Council. Changing the borders by burning villages and churches belongs to the times of the past and Europe will make a serious mistake if it tolerates these terrorist methods.

The position of the Diocese of Raska-Prizren and Kosovo-Metohija is that before political dialogue in Kosovo and Metohija can be resumed, all those who participated in the March pogrom in any way must be found, publicly named and punished. If the international administration hasn't captured a single perpetrator of crimes against Serbs in the last five years, why should it be any more effective now?

- A number of Western officials have indicated that they possess concrete information regarding the organizers of the March pogrom, as well as about the paramilitary structures that for five years have been carrying out ethnic crimes and are responsible for the destruction of dozens of churches. The problem is that few Kosovo Albanians are ready to testify in court against such criminals because they will be liquidated. As well, NATO itself, at least for now, is not ready to enter into open armed conflict with the still existing Kosovo Liberation Army (KLA) which is acting under different names and the umbrella of the so-called Kosovo Protection Corps (KPC), even though this is bound to happen sooner or later if NATO wants to reaffirm its credibility in the Balkans. In the West they have now clearly understood that they have de facto become the hostages of their former proteges. Honestly, they have always known what were the goals and methods of the Kosovo Albanian extremists but "a pact with the devil" was made to throw Milosevic to his knees. In the past similar pacts have also been made with bin Laden in Afghanistan against the Russians, with Saddam Hussein in Iraq and with the mujahedins in Bosnia against the Republika Srpska Army, and they all came back like a boomerang. I truly hope that NATO will finally radically change its strategy and begin a "surgical" crackdown on the kingpins of Albanian terrorism, neutralizing their bases and training centers in Kosovo and northern Albania and effectively disrupting their ability to provoke and orchestrate large scale revolts. Otherwise, NATO will loose the momentum and experience a catastrophic military and moral defeat. I am convinced that the majority of Albanians will sooner or later understand that the retrograde and tribal ideals of the KLA cannot take them into modern Europe and the civilized world. Their unrealistic dreams are increasingly disappearing with every newly demolished church and expelled Serb family. They must become aware that they are burying their future of their children in the ashes of our torched churches, frescoes and icons.

The Diocese recently expressed the view that the return of Serbs to Kosovo provisional institutions should be conditioned on participation by Kosovo institutions in the institutions of Serbia. Does Belgrade have the political maturity and do the international community and Kosovo Albanians have the readiness for such a step?

- In addition to the condition that prior to any talks on participation in Kosovo institutions a thorough purge of the government, parliament and other Kosovo provisional institutions must be carried out and those

Срба" у неформално већ постојећем независном Косову. Како можемо да очекујемо од света да подржиостанак Косова у оквиру Србије, када ми то сами не желимо?

Да ли Београду недостаје и озбиљна политика према косовским Албанима који су бар формално држављани СЦГ?

- Наравно. Ако Србија сматра Косово својом јужном покрајином онда мора да изађе и са конкретним предлогом шта нуди својим држављанима албанске националности. Нажалост, о овоме у Србији нико званично не говори и не размишља. Ако Косово представља део Србије, онда представници Косова и Метохије треба да имају своје место у Скупштини и Влади и то на начин како се договори цела концепција суштинске аутономије. До сада се није појавио ниједан документ са неком идејом која би могла да се понуди Албанцима и тиме делатно покаже да Србија има спремности да институционално реинтегрише Косово и Метохију као територију са најширим видом аутономије у оквиру постојећих међународних граница СЦГ.

Како видите улогу СПЦ у даљим процесима на Косову и Метохији?

- Улога СПЦ је веома важна, јер Црква има велики морални и политички ауторитет као институција која већ годинама представља аутентичне интересе српског народа. Владика Артемије је у само два

responsible brought to justice, it is also necessary for Serbia to take the political initiative and, instead of devoting itself to securing autonomy for Serbs in Kosovo and Metohija as if we lived in Hungary, not Serbia, to present first a constructive plan of substantial autonomy for Kosovo and Metohija within the state union of Serbia-Montenegro and Serbia. In this case, Serb representatives in Kosovo could participate in provisional institutions only if Kosovo representatives, Albanian, Serbian and others, are ready to participate in the institutions of Serbia-Montenegro and the Republic of Serbia. Although Kosovo Serbs have been asking for a mature state policy for years, unfortunately all we have today is a plan for so-called decentralization or some sort of "Serb autonomy within Kosovo and Metohija". This is certainly important but it must not outweigh Belgrade's clear position that Kosovo remains an integral part of Serbia. And this position must not be based on mere rhetoric but on a constructive political and institutional platform that should be offered to Pristina in accordance with UN Security Council Resolution 1244. Otherwise, Serbia is officially renouncing Resolution 1244 and practically accepting to work on only on the resolution of "the Serb minority issue" in an informally already extant independent Kosovo. How can we expect the world to support Kosovo's remaining within Serbia if we ourselves don't want this?

Is Belgrade also lacking a serious policy toward the Kosovo Albanians who are, at least formally, citizens of Serbia-Montenegro?

- Of course. If Serbia considers Kosovo to be its southernmost province, then it must also present a concrete program on what it is offering is citizens of Albanian nationality. Unfortunately, no Serbian official is talking about this. If Kosovo is a part of Serbia, then representatives of Kosovo and Metohija must have their place in the Serbian parliament and government according to a comprehensive model for substantial autonomy. So far not one document has been presented with any clearly articulated idea that could be proposed to the Albanians actively demonstrating that Serbia is ready to institutionally reintegrate Kosovo and Metohija as its territory with the broadest attributes of autonomy within the framework of the existing international borders of Serbia-Montenegro. I want to be very clear: this does not mean putting Kosovo under Belgrade's rule like in Milosevic's time but it also does not mean that Kosovo can become an independent state in which, as we have seen in the March riots, there will be no place for Serbs and non-Albanians. A model has to be found which will meet the basic interests of Serbia as a state and all communities in Kosovo. The principle of territorial integrity and sovereignty is not necessarily excluding the principle of self-determination of the Albanian community. If it were so, I am afraid Europe would look much different than it looks now.

What do you see as the role of the Serbian Orthodox Church in further processes in Kosovo and Metohija?

- The role of the Serbian Orthodox Church is very important because the Church has great moral and political authority as an institution that for years has represented the authentic interests of the Serbian people. Bishop Artemije during his last two visits to the U.S. as well as in the last several years has made more contacts than our leading diplomats. Our analyses and suggestions are carefully listened to and many are now admitting that we have been right for years in repeatedly pointing out that the situation under the superficially calm surface is extremely turbulent. What is more, the Church has its primary spiritual role as a cohesive force which spiritually gathers the Serbian Orthodox people. The Church must be above all political parties and internal divisions; it must be an antidote to the disunity which remains one of the greatest of Serb misfortunes; but it must not remain silent before those who are leading the people into catastrophe. We were not silent during the time of Milosevic and the KLA, we are not silent before UNMIK and KFOR, and we must not be silent if anyone in Belgrade dares to barter Kosovo in exchange for the realization of short-term interests. The future of the Balkans is not in ethnically pure states.

By expressing its open support for Nebojsa Covic, has the Serbian Orthodox Church entered the realm of daily political life and tied its own hands as an authority above party politics whose primary goal should be the gathering of all forces to ensure the protection of Serbs in Kosovo and Metohija within Serbia?

- The support Nebojsa Covic has received not only from the Diocese of Raska-Prizren and Kosovo-Metohija but from the Holy Synod of Bishops on two occasions is not support for a single politician or political party to the detriment of others who are also making significant efforts but, first and foremost, to a man who is honestly working for the good of Kosovo and Metohija and shares a modern democratic vision. A few days ago, when Kosovo was literally in flames, Covic immediately came to Gracanica without waiting for UNMIK's permission and he headed straight for Lipjan to visit the expelled Serb families without bodyguards or an escort,

Приштина - Црква Христа Спаса - Бесрамно понижење - Црква претворена у јавни нужник.

Pristina – Christ Saviour Church – Shameless Humiliation - The church is used as a public toilette

последња одласка у САД остварио више контаката него наше водеће дипломате у неколико последњих месеци. Наше анализе и сугестије се пажљиво слушају и многи нам сада признају да смо годинама били у праву што смо указивали да је ситуација испод наизглед мирне површине крајње несређена. Осим тога, Црква има своју примарну духовну улогу, као кохезивна снага која духовно повезује српски народ. Она мора да буде изнад партија и сваких подела, да лечи неслогу која је и сада једна од највећих српских несрећа, али не сме да ћути пред онима који народ воде у пропаст. Нисмо ћутали ни у време Милошевића, не ћутимо ни пред УНМИК и КФОР, нити ћемо ћутати уколико се ико у Београду усуди да прода Косово ради неких краткорочних интереса.

Да ли је отвореном подршком Небојши Човић, Црква ушла на терен дневне политике и себи "везала руке" као надстраничком ауторитету који пре свега треба да ради на окупувању свих снага у очувању Срба на Косову и Косова у Србији?

- Подршка коју Небојши Човићу није дала само Епархија рашко-призренска, него два пута и Свети архијерејски синод, није подршка једном политичару или једној партији на штету других који се такође труде, него пре свега човеку који искрено ради на добро Косова и Метохије. Пре неколико дана, када је Косово горело Човић је одмах дошао у Грачаницу не чекајући одобрења УНМИК и кренуо право у Липљан без телохранитеља и пратње и то само са једним свештеником. Тиме је показао да је спреман да жртвује и сопствени живот и да за њега Косово није политика и питање промоције, јер да су га албански екстремисти случајно ухватили, никада више не бисмо

чули за њега. У исто време, поједини политичари из Београда долазили су најдаље до моста у северном, српском делу Косовске Митровице како би направили неки сафари-снимак и показали да су били на првој линији. То су кључни тренуци у којима се покаже ко је какав.

Како коментаришете тврдње које стижу и из црквених кругова да све чешће наступате као политичар, а не монах?

- Наш владика је и сам више пута говорио да за нас ово што радимо није политика, него живот и борба да сачувамо Цркву која није само духовна институција већ и жива заједница људи, верника који је чине заједно са свештенством. Ако страдају људи неколико километара од нас, да ли треба само да се молимо за њих или да покушамо да им помогнемо? То смо чинили и 1998. и 1999, то чинимо и сада. Хришћанство се разликује од будизма или хиндуистичког пацифизма који стварност гледају као опсену и не виде било какву потребу да се мешају у текућа збивања. Хришћанство није апстрактни спиритуализам. Господ од нас жели активне сараднике, који се боре за мир, не само молитвом или апелима, него и активном жртвом за ближње, за наше светиње. Наше оружје нису гранате и пушке, него реч истине која често уме да боли оне којима није по вољи. У тој борби изобличавамо зле људе који су сами жртве метафизичког зла и сопственог неуспеха да себе реализују као слободне и боголике личности. Зато је неопходно и да се користимо језиком времена у коме живимо. Сетимо се како је Господ изобличавао фарисеје и садукее. То не чинимо из мржње према њима, него да бисмо указали да се никакво добро не може постићи толерисањем зла и да се добро и зло никада не могу помирити лажним миром. И свети Григорије Богослов (Назијанзен 4 век) је говорио да је рат велико зло и да је чак рат бољи него лажни мир.

**Данас, Београд
субота-недеља (10-11. април 2004)**

Призрен - Албанци прослављају рушење православне богословије паљењем катедралне цркве.
Prizren - Albanians celebrated The Serbian Orthodox seminary destruction by setting fire to the local church.

accompanied by one priest. By his actions he has shown that he is ready to sacrifice even his own life and that for him Kosovo is not a political issue and an opportunity for self-promotion because if he had been captured by Albanian extremists, we never would have heard of him again. At the same time, other politicians from Belgrade have come as far as the bridge across the Ibar River in the northern, Serbian part of Kosovska Mitrovica to snap a few photos of themselves on their political safari and show that they have been on the front line. These are key moments when people reveal their true natures. Efforts by Mr. Covic to help defuse the situation in Presevo valley deserve admiration. He has shown that Albanians can live as fully equal citizens in central Serbia, which is regrettably not possible for Serbs in Kosovo Province under Albanian rule, despite the presence of the UNMIK administration and KFOR.

How do you comment on claims coming from church circles that your stances are increasingly that of a politician, not a monk?

- Our bishop himself has repeatedly said that for us what we are doing is not politics but life and the fight to protect our Church, which is not just a spiritual institution but also a living community of faithful people and clergy. If people are suffering only a few kilometers from us, are we supposed to simply pray for them or are we supposed to try to help them? We helped Albanians and others in 1998 and 1999; we are helping Serbs today. Christianity differs from Buddhism and Hinduist pacifism which see reality as an illusion and see no need for becoming involved in current developments. Christianity is not abstract spiritualism. God wants us to be His active partners in the fight for peace, not just through prayers and appeals but through active sacrifice for those near to us, for our holy shrines and the faith in the Lord Jesus who came to the world to bring all humankind together in communion with His Father and the Holy Spirit. Our weapons are not grenades and rifles but words of truth which can frequently pain those who disagree with them. In that battle, we unmask evil people who are themselves victims of metaphysical evil and their own failure to realize themselves as free persons made in the image of God.

That's why it is necessary to use the language of the time we live in, which might sound sometimes more political than religious. Let us remember how the Lord unmasked Pharisees and Sadducees. We do not do this out of hatred toward them but to show that no good can come from tolerating evil and that good and evil can never be reconciled by a false peace, like some pacifists believe. Peace and tolerance is not something which comes by itself or as a result of our passive stance but we must struggle and sacrifice ourselves for it. As St. Gregory of Nasiansen (4th century) is credited with saying, war is a great evil and even war is better than a false peace. The Lord himself said: "Do not think that I came to bring peace on the earth; I did not come to bring [false] peace, but a sword [the word of truth]" (Matthew 10:34).

"In Kosovo true peace will never come until we all understand that the future and prosperity of one ethnic group (no matter how relative this category is in our time) cannot be built at the expense and suffering of others. Neither we nor anyone in the world should negotiate with those who do not share this view and who pursue violence and crime as their strategy to built their "kingdom of evil" because any agreement with them will fail sooner or later. Simply we must have new and more daring people for the new challenges which lie in front of us and we all must actively struggle for peace. In short, the time of

nationalist dinosaurs in the Balkans is over. The sooner we understand this, the sooner we'll all go forward."

**Danas daily, Belgrade, Vikend Magazine
Saturday, April 10, 2004**

Списак уништених и оштећених храмова по општинама

The List of Serbian Orthodox Churches destroyed or seriously damaged

Мапа са уништеним црквама

Map of destroyed Churches after March 17.

Призрен

(Све призренске цркве и објекти СПЦ су уништени између 17 и 18. марта. Наредних дана је било додатних напада, пљачке и уништавања)

1. Храм Богородице Љевишке (14 век) запаљен изнутра, фреске из периода од 12-14 века тешко оштећене, олтарски простор оскрнављен, часна трпеца поломљена

2. Храм Христа Спаса (14 век) запаљен

3. Саборни храм Св. Великомученика Георгија (1856) спаљен и минираан

4. Црква св. Николаја (Тутићева црква, 14 век) запаљена изнутра

5. Црква св. Николаја (Руновићева црква, 16 век) запаљена изнутра

6. Црква св. Недеље (14 век, касније реконструисана) спаљена, Поткаљаја

7. Црква св. Пантелејмона (14 век, касније реконструисана) спаљена, Поткаљаја

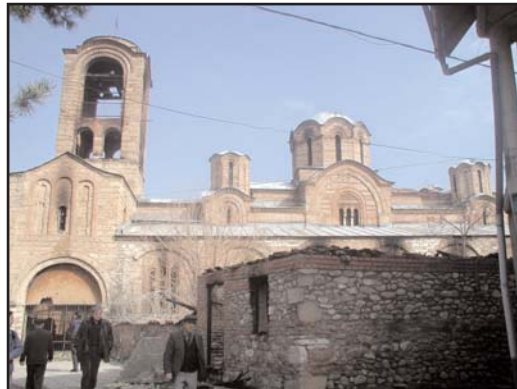
8. Црква св. Козме и Дамјана (14 век, касније реконструисана) спаљена, Поткаљаја

9. Црква св. Недеље, Живињане, код Призрена, минираана (Извештај КФОР/УНМИК-а: 19. март - Експлозија комплетно уништила православну цркву у селу Живињање)

10. Манастир Светих Архангела (14. век), опљачкан и спаљен у присуству немачких војника који га нису штитили

-----Богословија Св. Кирила и Методија (Извештај КФОР/УНМИК-а 17. март - Православна Богословија у центру града и три православне цркве запаљене)

-----Владичански двор у Призрену (Извештај КФОР/УНМИК-а - 17. март: Владичански двор и манастир Светих

Храм Богородице Љевишке (14 век)
Holy Virgin of Lyevisch (14 th century)

Храм Христа Спаса (14 век)
Church of Christ the Savior (14 th century)

Prizren

(All churches in Prizren were destroyed during the Kristallnacht of March 17 and the following March 18)

1. Holy Virgin of Lyevisch (14 th century) burned inside,

2. Church of Christ the Savior (14 th century) burned

3. Cathedral of St. George (1856) burned and mined

4. Church of St. Nicholas (Tutic's church, 14 century) burned

5. Church of St. Nicholas (Runovic's church, 16 century) burned inside

6. Church of St. Kyriake (14 century, reconstructed later) burned, Potkaljaja quarter

7. Church of St. Panteleimon (14 century, reconstructed later) burned, Potkaljaja quarter

8. Church of St. Cosmas and Damian (14 century, reconstructed) burned, Potkaljaja quarter

9. Church of St. Kyriake, Ziviniane, near Prizren, mined (UNMIK/KFOR Report: March 19 - Explosion completely destroys old Orthodox Church near Ziviniane village)

10. Holy Archangels Monastery (14. century), burned

-----Serbian Orthodox Seminary of Sts. Cyrillus of Methodius (UNMIK/KFOR Report March 17 - Orthodox Seminary in town centre & 3 Orthodox churches set on fire)

-----Bishop's residence in Prizren (UNMIK/KFOR Report - March 18: Archbishop 13

KOSOVO I METOHIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METOHIJA - POGROM DAYS

Архангела запаљени)

Ораховац

11. Црква Свете Недеље, (1852), Брњача, Ораховац 1852 (Извештај КФОР/УНМИК-а: 18. март - Православна црква запаљена и уништена у селу Брњача)

Баковица

12. Црква Успења Пресвете Богородице (16-19 век), запаљена са парохијским домом 17. марта, наредних дана саврњена са земљом

Саборна Црква Свете Тројице (два звоника која су преживела минирање цркве у лето 1999. године 17. марта су саврњена са земљом. Потом су наредних дана Албанци систематски разнели остатке цркве и направили парк. Извештај КФОР/УНМИК-а 18. март - Изгредници уклањају остатке уништене православне цркве камионима и тракторима, око 5.000 Албанаца учествује у томе)

13. Црква Св. Лазара, Пискоте, код Баковице, оштећена 1999 и 2001. године, а сада по изјави локалних међународних извора потпуно уништена са околним гробљем.

14. Црква Св. Илије код Бистразина, оштећена 1999. године, а сада по изјави еп. Атанасија Јевтића који је прошао путем недалеко од цркве, уништена.

Саборни храм Св. Великомученика Георгија (1856)
Cathedral of St. George (1856)

Црква св. Николаја (Тутићева црква, 14 век)
Church of St. Nicholas (Tutic's church, 14 century)

Манастир Светих Архангела (14. век)
Holy Archangels Monastery (14. century)

Владичански двор у Призрену
Bishop's residence in Prizren

seat, Archangel Monastery, an Orthodox Church and Orthodox Seminary set on fire & destroyed)

Orahovac

11. Church of St. Kyriake, (1852), Brnjaca, Orahovac 1852 (UNMIK/KFOR Report: March 18 - Orthodox Church set on fire & destroyed in Brnjaca village)

Djakovica

12. Church of the Assumption of the Virgin Mary (16-19th century), burned with the parish home on March 17, razed to the ground during the following days

Cathedral church of the Holy Trinity (two bell-towers which survived the 1999 mining were razed to the ground. Kosovo Albanians removed all material from the site in the following days, UNMIK/KFOR Report March 18 - Rioters remove debris of destroyed Orthodox Church with trucks & trailers Approx 5,000 K-Albanians participate.)

13. Church of St. Lazarus, Piskote, near Djakovica, before only vandalized now reported destroyed (confirmed from an international source)

14. Church of St. Elias, near Bistrazin, damaged after the war and now completely destroyed (confirmed by Bishop Atanasije Jevtic)

Србица

15. Манастир Девич (15. век) спаљен до темеља, а гробница Св. Јоаникија Девичког отворена и оскрнављена, Албанци су у гробници наложили ватру (Извештај КФОР/УНМИК-а 18. март поподне: 2,000 демонстраната се скупља и креће на манастир Девич, пет монахиња је евакуисано, демонстранти пале манастир)

Пећ

16. Црква Св. Јована Претече (тзв. Митрополијак са парохијским домом и свештеничким становима), запаљена по изјави локалних међународних извора.

17. Црква Пресвете Богородице, Бело Поље код Пећи, запаљена у лето 1999. године. Крајем 2003. године обновљена заједно са 20так повратничких домова. Сада поново запаљена са свим обновљеним повратничким кућама

Урошевац

18. Саборни храм цара Уроша, Урошевац, (Извештај КФОР/УНМИК-а: 17. март - 3 ручне гранате бачене на цркву, подметнут пожар први пут, најмање 19 војника КФОР-а и УНМИК полицајаца рањени у одбрани цркве, разорено градско гробље. (Извештај КФОР/УНМИК-а 18. март 1,500 Албанаца уништава све око себе - пали православну цркву у граду и пет српских кућа. Запаљена црква у селу Талиновце 17:49 часова, 5 Албанаца ухапшено)

19. Црква св. Илије, село Некодим, црква уништена са локалним гробљем након што су је напустили војници КФОР-а (локални међународни извори)

20. Црква Св. Петра и Павла у Талиновцима, запаљена и уништено православно гробље (види горе извештај)

21. Црква Пресвете Богородице у селу Совтовић, уништена заједно са православним гробљем (локални међународни извори)

Srbica

15. Devic Monastery (15. century) burned to the ground with the tomb of St. Ioanichius of Devic opened and desecrated. Fire was burned in the tomb of the saint. (UNMIK/KFOR Report March 18: 2,000 protestors gather and move towards Devic Monastery, Five K-Serbian nuns evacuated from area, Violent protestors set Monastery on fire)

Pec

16. Church of St. John the Baptist (Metropolia, with the parish home) burned (confirmed from local international sources in Pec)

17. Church of Virgin Mary, Belo Polje nr. Pec, burned again inside and desecrated inside, structure still stands (confirmed by Bishop Atanasije Jevtic who visited the site)

Urosevac

18. Cathedral of St. Uros the Emperor, Urosevac, (UNMIK/KFOR Report: March 17 - 3 hand grenades thrown at Serbian Orthodox church - church set on fire, first time), at least 19 KFOR soldiers and policemen wounded defending the church, destroyed city cemetery (UNMIK/KFOR Report March 18 1,500 K-Albanians rampage - burn Orthodox Church & up to 5 K-Serb houses in town K-Albanian crowd attempts to set Orthodox Church on fire in K-Serb village of Talinovce Church was set to fire (1749 hrs) - 5 K-Albanian males arrested)

19. Nekodim village, Sv. Ilija, destroyed with the cemetery (confirmed by local sources)

20. Talinovac village, St. Peter and Paul church, destroyed, with the cemetery (from the UNMIK/KFOR Report, see above)

21. Sovtovic, cemetery church of the Holy Virgin, destroyed with the

(Атински медији од 20. марта потврдили су да су три цркве поред Урошевца које су чували грчки војници остављене без заштите пред огромном масом наоружаних Албанаца и да има рањених грчких војника који су повређени у окршајима са наоружаним Албанцима)

Каменица

22. Црква у Доњој Шапашници, Косовска Каменица (локални извори из Каменице)

Православна црква у Каменици је каменована и поразбијана су стакла на прозорима. Неколико околних српских кућа је демолирано.

Црква Успења Пресвете Богородице (16-19 век)
Church of the Assumption of the Virgin Mary (16-19th cent.)

Штимље

23. Црква св. Архангела Михаила у Штимљу, саграђена 1920 (на брду изнад градића) запаљена (Извештај КФОР/УНМИК-а: 18. март: Штимље - једна српска кућа и црква запаљени)

Манастир Девич (15. век)
Devic Monastery (15. century)

Приштина

24. Црква св. Николе (поч. 19. века), у Приштини (садашње стање: 1, 2) (Извештај КФОР/УНМИК-а: 18. март - нападачи насрнули на стару православну цркву у насељу Теслидзе - отворена ватра из аутоматског оружја, пет српских породица и свештеник евакуисани од стране КФОР-а из старе цркве, повређен међународни полицајац у покушају да спасе стару цркву. Црква запаљена, а поред ње и канцеларија Хабитата и 3 УНМИК возила). Црква је спаљена са парохијским домом и у њој је изгорио вредни дуборезни иконостас, десетине икона и целокупна црквена архива (потврдио протојереј приштински Мирослав Попадић)

Црква Св. Илије у Вучитрну (1834), спаљена са парохијским домом у мартовском погрому
The Church of St Elijah in Vucitrn (1834), in March pogrom, church was burned as well as parish home

Косово Поље

25. Црква Св. Николе, Косово Поље, запаљена унутра и оскрнављена, црква потиче из 1940, грађевина и даље стоји, по локалним српским изворима и сведочанствима унутрашњост храма је потпуно демолирана, парохијски дом проваљен и опљачкан.

26. Црква Св. Катарине у Бресју поред Косова Поља, проваљена, оскрнављена и демолирана изнутра.

Вучитрн

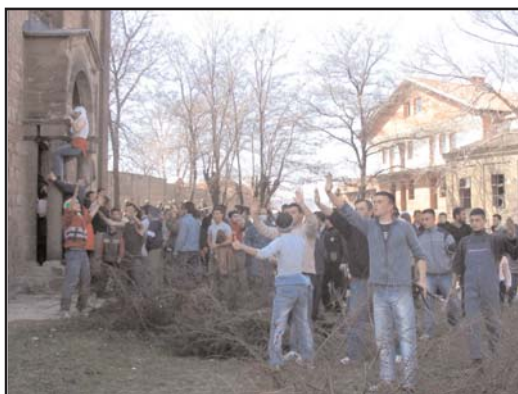
27. Црква Св. Илије, 19. век, црква је опљачкана и делимично уништена изнутра у јуну 1999. године, сада је потпуно спаљена. (Извештај КФОР/УНМИК-а: Православна црква у граду Вучитрну запаљена)

Обилић

28. Црква у Обилићу, новосаграђена црква, Албанци наложили аутомобилске гуме у храму (Извештај КФОР/УНМИК-а: 18. март - Обилић, православна црква, бројне српске куће и станови запаљени)

Косовска Митровица

29. Црква Св. Саве у јужној Митровици, паљена два пута заредом (Извештај КФОР/УНМИК-а - 18. март: Молотовељев коктел бачен у двориште православне цркве у јужној Митровици коју је цувао КФОР. Неколико оближњих кућа запаљено. Ватрогасци гасе пожар у кућама, али не и цркву која је тешко оштећена ватром)

Косовска Митровица - Албанска руља се пробија у цркву и пали је пред беспомоћним војницима КФОР-а
Kosovska Mitrovica - The Albanina mobs breaks into the church and sets it on fire before the helpless KFOR soldiers.

cemetery (confirmed by local sources)

(Athens media confirmed that three churches beside Uroševac church which were under protection of the Greek KFOR were left alone)

Каменица

22. Church in Donja Slapasnica, Kosovska Kamienica (info from Kamienica) under investigation the church in Kamienica was stoned and some windows are broken

Штимље

23. Church of St. Archangel Michael in Stimlje, built in 1920 (on the hill) (UNMIK/KFOR Report: March 18: K-Serbian house & Orthodox Church set on fire)

Пристина

24. Church of St. Nicholas (19 th cenutry), Pristina town (UNMIK/KFOR Report: March 18 - Rioters attack Old Orthodox Church in Taslixhe - automatic gunfire in area Orthodox priest & 5 K-Serbian families evacuated by KFOR from Old Orthodox Church SPU officer shot & injured during attempt to secure Old Orthodox Church Orthodox Church, UN Habitat office & 3 UNMIK Police vehicles set on fire) The church burned to the ground with the parish home and all church archives (confirmed by priest Fr. Miroslav Popadic)

Косово Поље

25. Church of St Nicholas, Kosovo Polje, burned inside and desecrated, built in 1940, structure stands (local Serbian priest visited the church and found burned icons and inventory)

26. Church of St. Katherine, Bresje nr. Kosovo Polje, vandalized inside, built in 20.c., structure stands (visited by the local Serbian priest)

Вучитрн

27. Church of St. Elias, Vucitrn, 19th c., burned (UNMIK/KFOR Report: Orthodox Church set on fire in Vucitrn town)

Обилић

28. Church of St. Michael in Obilic, new church, large fire set up inside the church (UNMIK/KFOR Report: March 18 - Orthodox Church, numerous K-Serbian houses and apartment blocks set on fire)

Косовска Митровица

29. Church of St. Sava, Mitrovica South, set on fire twice in a few days (UNMIK/KFOR Report - March 18: Molotov cocktails thrown into perimeter of KFOR-guarded Orthodox Church in South, Church & several neighboring houses set on fire Local Fire Brigade fight house fires but not Church, which is severely damaged)

Подужево

30. Church of St. Eliah, Podujevo, built in 1929, destroyed on March 18, Czech media confirm that the cemetery was destroyed. (Czech officer confirmed that coffins were dug up and bones of dead scattered, UNMIK/KFOR Report - March 18 Orthodox Church set on fire)

Подујево

30. Црква Св. Илије у Подујеву, саграђена 1929, уништена 18. март, чешки медији потврђују да су чешки војници морали да напусте храм који је уништен заједно са гробљем. Један официр потврдио је дубоко шокиран за прашке новости да су Албанци ископавали посмртне остатке Срба са гробља и разбацивали кости свуда унаоколо. (Извештај КФОР/УНМИК-а - 18. март Православна црква запаљена у Подујеву)

Спасавање српских звона

Јуче су војници комбинованог чешког и словачког батаљона КФОР-а са потпуковником Јозефом Копецким (Јосеф Копецку) донели у ман-

Podujevo - Crkva Sv. Ilije (1930) spačena je tokom martovskih pogroma a isto-ni deo je raznet eksplozivom, dok je obli'we grobce potpuno uništeno
Podujevo - The Church of St Elijah (1930), During the March pogrom Albanian mob lburned the church and blew up the sanctuary and nearby Serbian cemetery was attacked and destroyed completely.

астир Грачаницу звоно које су Албанци из Подујева украли након паљења и рушења цркве Св. пророка Илије 17. марта. Припадници 4-с батаљона су успели звоно да пронађу код једне Албанске породице у Подујеву, и предали су УНМИК полицији читав случај на даље разматрање. Само звоно су одмах одузели и пребацили га у своју базу.

Албански представници из општине Подујево су потом три пута долазили у базу захтевајући да им се звоно врати, јер тобоже припада општини Подујево, што је 4-с батаљон КФОР-а одлучно одбио јер звоно припада СПЦ. Капелан овог батаљона је сам својом руком очистио звоно, што се јасно види упоређивањем фотографија звона крај срушене цркве и звона које је јуче предато у манастиру Грачаница.

Звоно је иначе дар Краља Александра И Карађорђевића цркви у Подујеву, и на звону стоји да га је поклонио 1932 године, дакле две године пре него што је убијен у Марсеју. Потпуковник Копецки ће се сутра на кратко сусрести са владиком Артемијем, који ће му уручити званичну потврду да је примио звоно, и вероватно затражити одређену заштиту црквене имовине у будућности, како црква не би била потпуно минирана.

Могућност даље заштите рушевина цркве Св Илије је ипак неизвесна с обзиром да су Чеси и Словаци након и током нереда додатно ангажовани ван зоне Подујева, у српским селима Плементи-на, Бабин Мост. Током нереда били су ангажовани и у Чаглавици, Грачаници и Липљану. Причајући своје утиске монаху Језекиљу Стакићу, који је у име ЕРП примио звоно, потпуковник Копецки није налазио речи да изрази своје згражавање над догађајима којима су били сведоци. Као једно сведочење доносимо и текст који је објављен у листу "Прашке новости" од 25. марта. У том чланку капетан Јиндрих Плешер описује паљење цркве и дивљање албанске руље на православном гробљу у Подујеву.

У наставку доносимо целокупан текст у српском преводу:

Saving Serbian church bells

On Wednesday, April 7, soldiers from the combined Czech and Slovak KFOR contingent returned a church bell stolen by Albanians from Podujevo after the torching and destruction of the church of the Holy Prophet Elijah on March 17 to the monastery of Gracanica. The members of the Czech-Slovak battalion managed to find the bell in the possession of an Albanian family in Podujevo, and have turned over the entire case to UNMIK police for further consideration. They confiscated the church bell from the Albanians and transferred it to their base.

Albanian representatives from the municipality of Podujevo came to the base no less than three times asking that the bell be returned to them because it supposedly belongs to the municipality, which the Czech-Slovak KFOR battalion firmly refused to do because the bell is the property of the Serbian Orthodox Church. The chaplain of the battalion personally cleaned the bell, which can be clearly seen by comparing the photo of the bell next to the destroyed church and the photo of the bell returned to the monastery of Gracanica.

The bell was given as a gift to the church by King Alexander I Karadjordjevic in 1932, according to an inscription on the bell, or two years prior to his assassination in Marseilles. Lieutenant colonel Kopecky is to meet briefly with Bishop Artemije of Raska-Prizren and Kosovo-Metohija on Great and Holy Friday, April 9, who will provide him with an official receipt for the bell and most probably ask him to continue providing protection for the church in the future so that the church is not again dynamited.

The possibility of further protection for the heavily damaged church of St. Elijah remains uncertain as the Czech-Slovak battalion was engaged during and after the Albanian riots outside the Podujevo area and the Serb villages of Plemetina and Babin Most. During the riots they were also engaged in Caglavica, Gracanica and Lipljan. Conveying his impressions to monk Jezekilje (Ezekiel) Stakic, who received the bell on behalf of the Diocese, lieutenant colonel Kopecky could not find the words to express his repugnance in response to events he and his soldiers witnessed.

One eyewitness account by a Czech officer was published on March 25 in The Prague Post. In the article (see below), captain Jindrich Plescher describes the torching of the church and the wild rampage of the Albanian mob at the Serbian Orthodox cemetery in Podujevo.

PRAHA NEWS

THE PRAGUE POST

Војници КФОР-а бране српске енклаве од напада Албанаца

Ева Мунк

Прашке новости

25. март 2004-04-07

Капетан Јиндрих Плешер (Јиндрицх Плесцхер) није никада видео нешто попут тога

"Ми смо бранили српску православну цркву у граду Подујеву против руље од 500 Албанаца, али их је било превише за нас", сећа се он. "Када су провалили кроз зид око цркве, добили смо наређење да се повучемо."

"Изнутра су све полупали, укључујући и наш комуникациони центар, направили велику хрпу и запалили је. Онда су се устремили на оближње српско гробље. Полупали су надгробне споменике, ископавали ковчеге и разбацивали кости из њих окол."

По први пут 21. марта, иначе професионално оптимистичан глас Плешера, гласноговорника чешко-словачког батаљона, звучео је уморно.

"Опростите, ми смо на ногама од прошле недеље," рекао је. "Наши момци су чували српске породице, извлачили их из подрума и из кућа у пламену - спасавајући им животе."

Чешки и словачки војници дају подршку КФОР-овој бригади центар - мултинационалној јединици коју чине финске, шведске и ирске трупе, лоциране око административног центра у Приштини - будући да су руље етничких Албанаца започеле 17. марта насиље над српском мањином на Косову.

"Срби су веома срећни када виде чешке и словачке трупе. Они на нас гледају као оне који чувају мир," рекао је Плешер.

Током највећег дела седмице, они су помагали у одбрани српских енклава у граду Липљану, у Племетини, Бабином мосту, Чаглавици, Грачаници. До 21. марта су се консолидовали око села Обилића, који је српска енклава северозападно од Приштине, и евакуисали су преостале српске становнике у војне базе у граду. Српске куће у селу су опљачкане и спаљене, рекао је командант јединице Јозеф Копецки.

Дивљање Албанаца

У време мира, чешко-словачки батаљон од 500 војника одржавао је мир на подручју од 1000 квадратних километара у североисточном углу покрајине, укључујући и границу у дужини од 104 километра, и велику деоницу аутопута Београд-Приштина. 22. марта ова област је проширена за још 179 квадратних километара, како би укључила додатна етнички мешовита села.

Њихова мисија је данас, једноставно речено, да штите Србе од помахниталих руља етничких Албанаца.

"Становништво је започело рат против свих користећи све расположиво - гвоздене шипке, пушке, пиштоље и чак гранате," рекао је Копецки 19. марта. "У српским енклавама, косовски Албанци уништавају имовину, спаљују куће, истерују људе и чак их и линчују. Срби покушавају да се одбране и ми покушавамо да их раздвојимо од Албанаца."

Није повређен ни један чешки или словачки војник, осим једног Словака кога је каменица погодила у главу, рекао је Плешер. "Он је већ идућег дана био поново на ногама. Молим вас да пренесете свима код куће да су наши момци живи и здрави."

Чешка Влада је планирала да повуче 100 војника са Косова до 1. маја. Али учинак чешких војника у разбијању нереда је натерао Владу да промени своју одлуку о смањивању снага у покрајини, рекао је новинарима чешки премијер Владимир Шпидла.

ЕРП КИМ Инфо-служба
Грачаница, 08. април 2004. год.

KFOR soldiers defend Serb enclaves against attacks by Albanians

By Eva Munk

For The Prague Post

(March 25, 2004)

Captain Jindrich Plescher had never seen anything like it

"We were defending a Serb Orthodox church in the town of Podujevo against a mob of 500 Albanians, but there were too many for us," he recalled. "When they broke through the wall [around the church], we got orders to retreat."

"They smashed everything inside, including our communications center, made a big pile in front and set it on fire. Then they turned their attention to the adjacent Serb cemetery. They knocked over tombstones, dug up the coffins and scattered the bones in them."

For the first time March 21, the professionally optimistic voice of Plescher, press spokesman for the Czech-Slovak KFOR battalion in Kosovo, sounded tired. "Sorry, we've been on our feet since last week," he said. "Our boys have been rounding up Serb families, pulling them out of cellars and out of burning houses -- saving their lives."

Czech and Slovak soldiers have been supporting KFOR's Brigade center -- a multinational unit consisting of Finnish, Swedish and Irish troops, located around the administrative center of Pristina -- since mobs of ethnic Albanians went on a rampage against Kosovo's Serb minority March 17.

"The Serbs are very happy to see Czech and Slovak troops. They see us as keepers of the peace," Plescher said.

For most of the week, they helped defend Serb enclaves in the towns of Lipljan, Plemetina, Babin Most, Caglavica and Gracanica. By March 21 they had consolidated around the village of Obilic, a Serb enclave northwest of Pristina, and were evacuating the remaining Serb inhabitants to military headquarters in the city. The Serb homes in the village were ransacked and burned, said unit commander Josef Kopecky.

Albanian rage

In times of peace, the 500-strong Fourth Czech-Slovak KFOR battalion keeps the peace in an area of 1,000 square kilometers (386 square miles) in the northeast corner of the province, including 104 kilometers (65 miles) of borderland and a long stretch of the Belgrade-Pristina highway. The area was expanded by 179 square kilometers March 22 to include more ethnically mixed villages.

Now their mission is simply to protect Serbs from enraged mobs of ethnic Albanians.

"The residents have gone to war with each other using whatever they can -- iron bars, rifles, handguns and even grenades," Kopecky said March 19. "In Serbian enclaves, Kosovo Albanians are destroying property, burning houses, chasing people away and even lynching them. The Serbs are trying to defend themselves and we are trying to keep them apart."

No Czech or Slovak soldiers have been hurt, except for one Slovak who was hit on the head with a rock, Plescher said. "He was up on his feet again the next day. Please, please tell everyone back home that all our boys are alive and well."

The Czech government had planned to withdraw 100 troops from Kosovo by May 1. But the performance of the Czech soldiers in quelling the riots has made the government change its mind about downsizing the force in the province, Czech Prime Minister Vladimir Spidla told reporters.

ERP KIM Info Service
Gracanica, April 8, 2004

Чешки и словачки војници доносе у манастир Грачаницу црквено звоно са цркве Св. Илије у Подујеву, које је поконио Краљ Александар I

Czech and Slovak soldiers bring to Gracanica Monastery a church bell given as a gift by King Alexander I to the church of St. Elijah in Podujevo (Click on picture for larger image)

Храм Христа Спаса - Распети Христос у сред Приштине Christ the Savior Cathedral - the crucified Christ in Pristina downtown

+АРТЕМИЈЕ

Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски

Манастир Грачаница, 19. април 2004. год.

Хари Холкери
Шеф Мисије УН на Косову и Метохији
ПРИШТИНА

Господине Холкери,

Желим да овим јавним писмом изразим своје најдубље згражање и најоштрији протест због претварања српског православног саборног храма Христа Спаса у центру Приштине у јавни нужник. На основу фотографија које достављамо у прилогу, и које смо добили од очевидаца, око наше цркве населио се један број Рома пристиглих из Албаније. Они су без икаквих сметњи од стране локалних власти на простору око храма, који је у власништву СПЦ, подигли своје шаторе и колибе, претворивши га у ђубриште и ругло целе Приштине, и то у непосредној близини Универзитетске библиотеке и Приштинског универзитета.

Фотографије које вам достављамо и које смо већ објавили на Интернету показују стравичне примере варварства које је незамисливо цивилизованом човеку у Европи 21. века. У граду који је центар Мисије УНМИКА и КФОРа, у коме живите ви, припадници дипломатских мисија и бројни инострани држављани, у Покрајини у којој је на дужности преко 20.000 међународних војника и полицајаца, један хришћански храм, чији су темељи и крст освешћени, и у коме је више пута служена Света Литургија, претворен је у јавни нужник, а његова околина у сметлиште. Храм не само да није ограђен и заштићен, већ је препуштен истој судбини коју је доживело преко 140 православних храмова које су уништили или тешко оштетили албански екстремисти и њихови фанатични следбеници од доласка мисије УН и КФОРа јуна 1999. до данас.

Овим писмом упућујем свој најоштрији протест мисији УНМИКА која је непосредно одговорна за контролу рада привремених албанских институција, у којима Срби с пуним правом више не учествују. Тим квазинституцијама очигледно не смета овакво варварство, будући да сличне варварске сцене налазимо у многим запаљеним православним храмовима оскрнављеним фецесом и смећем, не само након погрома 17. марта, већ од доласка ваше мисије на ове просторе. Питамо се са чуђењем: какво образовање стичу студенти и од каквих се професора уче гледајући и толеришући овакав ужасан приказ и срамоту у непосредној близини својих факултета које финансирају међународни донатори? Како се чудовишно и нецивилизовано друштво гради пред вашим очима и под протекторатом УН, господине Холкери, у граду који је за вашег мандата потпуно етнички очишћен од Срба?

Зар не видите да се Христос распиње у центру Приштине и на

+АРТЕМИЈЕ

Bishop of Raska-Prizren Kosovo and Metohija

Gracanica Monastery, April 19, 2004

Harri Holkeri
Special Representative of the UN Secretary General for Kosovo
PRISTINA

Mr. Holkeri,

In this open letter I would like to express my complete horror and sharpest protest subsequent to the conversion of the Serbian Orthodox Cathedral of Christ the Savior in downtown Pristina into a public toilet. On the basis of photographs we received from eyewitness (attached) a number of Roma emigrants from Albania have taken up residence around our church under tents and improvised huts. Undisturbed by local authorities they turned the area which is owned by the Serbian Orthodox Church into a garbage dump and a Pristina eyesore in the immediate vicinity of the University Library and Pristina University.

The photographs we are forwarding to you and which we have already published on the Internet show horrific examples of barbarity unimaginable to a civilized human being in 21st century Europe. In a city which is the center of the UN Mission in Kosovo and KFOR, where you, members

of diplomatic missions and numerous foreign citizens are living, in the Province in which 20.000 soldiers and police officers are on duty, a Christian church whose foundation and cross have been consecrated, and in which the Holy Eucharist was served several times, has been transformed into a public toilet and its surroundings into a garbage dump. Not only does the church lack a solid fence and protection, but it has been abandoned to the same fate as more than 140 Orthodox churches destroyed or heavily damaged by Albanian extremists and their fanatic followers since the arrival of the UN Mission and KFOR in June 1999.

By this letter I wish to express my utmost protest to the UN Mission in Kosovo which is directly responsible for controlling the work of the provisional Albanian institutions in which Serbs quite reasonably

no longer participate. These quasi-institutions are apparently undisturbed by such spectacles, judging from the similar barbaric scenes we can see in many of our torched churches which have been desecrated by feces and garbage not only since the March 17 Pogrom, but since arrival of your Mission to the Province. We ask ourselves in amazement what kind of education students are getting and what kind of professors they are learning from all the while viewing and tolerating this horror scene and shame in the immediate vicinity of their faculties sponsored by international donations? What kind of monstrous and uncivilized society is being built before your very eyes and under UN protectorate, Mr. Holkeri, in the city which has been completely ethnically cleansed from Serbs during your mandate?

Don't you see that the Christ himself is being crucified in Pristina

Унутрашњост Цркве Христа Спаса у Приштини претворена је у јавни нужник
Interior of the church of Christ the Savior in Pristina turned into a public toilet

KOSOVO I METOHIJA - DANI POGROMA KOSOVO AND METOHIJA - POGROM DAYS

другим местима широм Косова и Метохије, где леже рушевине и згаришта мојих цркава, са унакаженим лицима светитеља на уништеним иконама и фрескама? Христа распињу пред вашим очима албански екстремисти уз одобравање и мржњу њихових обманутих следбеника, у немоћном присуству толиких међународних снага. Да ли ћете ви господине Холкери, дозволити да ви и ваша мисија у историји останете запамћени у улози Пилата који пере руке над овако страшном неправдом? Да ли ћете такође дозволити да и оне преостале моје цркве буду порушене и запаљене, као последња рана у ребрима распетог Господа? Апелујем на вас да се пробудите из сопствене илузије и уверености непостојећи успех ваше мисије, и коначно већ једном почнете да радите свој посао.

Моје речи долазе из дубоког разочарења због ваше неискрености. Иако сте својим декретом од 18. фебруара 2004. године (бр. 2004/1) поништили незакониту одлуку Скупштине општине Приштина којом је одузета црквена земља са још недовршеним храмом, ваша одлука је до данас остала само празна реч на папиру. У мом писму које сам вам тада послао лично сам тражио да се такође што хитније заштити храм Христа Спасе са околним црквеним земљиштем. Да ли је то учињено? Да ли видимо икакву заштиту око цркве? У име Господње, пред целом јавношћу од Вас тражим одговор зашто нисте заштитили моју цркву, већ сте дозволили да буде претворена у јавни нужник и сметлиште? Ви и ваше албанске институције града Приштине одговор не дугујете само мени, већ пре свега Христу Спаситељу, чије је име поругано на очиглед свих.

Од вас као шефа Мисије УН безусловно захтевам да предузмете хитне мере: да се одговорним институцијама што пре наложи да унутрашњост храма Христа Спасе и простор око њега очисте, а да се око храма и наше парцеле постави бодљикава жица и стални контролни пункт КФОРа. Такође тражимо да се са дужности хитно смене Етхем Чеку, тзв. министар за просторно планирање и урбанизам, иначе бивши озлоглашени командант ОВК у региону Пеџи, као и председник Скупштине општине града Приштине, који су непосредно одговорни за ово нечувено богохулство.

У противном, ви ћете лично бити одговорни пред Богом Свевишњим због ове срамоте која се наноси Цркви и хришћанској вери на очиглед читавог цивилизованог света.

downtown and hundred of other sites around Kosovo and Metohija, where the ashes and ruins of my churches lie with mutilated images of saints on smashed icons and frescoes? The Lord is being crucified by Kosovo Albanian extremist leaders amidst hatred and cheers of their deluded followers, in the very presence of the international forces. Will you allow, Mr. Holkeri, that you and your mission remain remembered in history in the role of Pilate who washes his hands over this terrible injustice? Will you also allow my remaining churches to be torched and destroyed as the last wound in the ribs of the crucified Lord? I therefore appeal on you to wake up from your illusions about the non-existent success of your mission and finally start doing your job.

My words come from the bitter disappointment with your insincerity. Although by your decree from February 18, 2004 (No. 2004/1) you abrogated the unlawful decision of the Pristina Municipal council to expropriate the church grounds with the still unfinished cathedral, your decision has remained ever since only an empty promise. In my letter to you I also personally requested the church of Christ the Savior urgently to be properly protected with all the surrounding church property. Has this been done? Can we see any protection around the church? In the name of God I am publicly asking you why you did not protect the church but have let it be used as a public toilet and garbage dump? However, you and your Albanian institutions of the Pristina city owe the answer not to me but primarily to Christ the Savior whose holy name has been publicly put to shame.

We demand unconditionally that, as the head of the UNMIK, you undertake urgent measures: that appropriate institutions be instructed as soon as possible that the interior of the church of Christ the Savior and the area around it be cleaned, and that barbed wire be placed around the church and our property be secured with a permanent KFOR checkpoint. We also request the dismissal of Ethem Ceku, the so-called Kosovo minister for spatial planning and urbanism, a former infamous KLA commander in the region of Pec, as well as the resignation of the Pristina mayor, because both of them are directly responsible for this blasphemy.

Otherwise, you will personally be responsible before God Almighty for these acts of shame to which our Church and the Christian faith are being subjected before the eyes of the civilized global community.

KOSOVO ПОЉЕ - НИ ШКОЛЕ НИ БОЛНИЦЕ НИСУ ПОШТЕЂЕНЕ KOSOVO POLJE - NOR SCHOOLS NEITHER HOSPITALS WERES SAVED

Уништена српска основна школа Св. Сава у Косову Пољу
Destruction and damage on Serbian school St. Sava

Уништена је једина болница у Косову Пољу која је примала Србе на лечење.
The only hospital open for Serbs in Kosovo Polje was destroyed.

Обавештење о начину подношења тужбе за накнаду штете

Међународна православна добротворна организација (ИОЦЦ), у сарадњи са локалним невладиним организацијама из Србије и Црне Горе,

ОБАВЕШТАВА

да сва избегла, прогнана и интерно расељена лица која живе на територији Србије и Црне Горе, могу добити бесплатну правну помоћ, а посебно помоћ у сачињавању тужбе за накнаду штете настале на непокретној имовини на подручју КиМ, током и након 1999. године

Обавештавају се Интерно расељена лица са Косова и Метохије, којима је проузрокована штета на имовини, коју поседују на КиМ, услед акта насиља или терора, после 10. јуна 1999. године, да могу, пред месно надлженим судовима покренути поступак за надокнаду штете.

Поступак се покреће подношењем тужбе Општинским, односно Окружним судовима на КиМ, према месту где се налази имовина, односно где је настала штета.

Тужба се подноси против органа који врше власт (општине и привремених органа самоуправе-Владе Косова), на КиМ у месту где се налази имовина, односно где је настала штета.

Тужба се подноси против органа који врше власт, са разлога што су исти објективно одговорни за акте насиља и терора, односно проузроковање штете на имовини лица, који нису учесници таквих аката (објективна одговорност).

Тужба се подноси против органа власти за имовину која је уништена и оштећена.

За имовину која је заузета и у поседу појединаца, тужба се подноси против заузимача.

За имовину која је заузета, поред тужбе против познатог заузимача може се поднети и кривична пријава, а против непознатог заузимача само крив. пријава против НН лица, у складу са кривичним Законом Косова, који је ступио на снагу 06. априла 2004.

1. За подношење (сачињавање - ПИСАЊЕ) тужбе за накнаду штете, потребно је доставити потребне доказе и то:

Документа (фотокопије) о власништву: решење о наслеђивању, односно деоби кућне заједнице, уговор о поклону, решење о додели и сл., поседовни лист, скица плана, дозвола о градњи и сл. (ако лице нема нека од ових докумената, подноси документа која има).

Прорачун вредности проузроковане штете на имовини изражен у еурима.

За грађевинске објекте на следећи начин:

Кућа у површини од ___ м² износ вредности за довођење у предходно стање ___ еура,

Помоћна зграда површине: ___ м² износ вредности за довођење у предходно стање ___ еура,

Штала површине ___ м² износ вредности за довођење у предходно стање ___ еура,

Гаража површине ___ м² износ вредности за довођење у предходно стање ___ еура,

Помоћни објекти површине ___ м² износ вредности за довођење у предходно стање ___ еура,

Локал у кући или на кућном плацу површине ___ м² вредности за

довођење у предходно стање ___ еура,

Потребан износ средстава за довођење плаца у предходно стање ___ еура,

Уништени вишегодишњи засади воћњака (ако је посечен-уништен) на површини од ___ ха, укупно ___ стабала вредност ___ еура,

Изгубљена добит због неубирања плодова воћњака за протекли период ___ еура,

Вредност покретне имовине (ствари из куће, бела техника, машине, апарати, намештај пољопривредна опрема, прикључци, механизација, путничка возила и др.) износ вредности ___ еура,

Трошкови приватног смештаја за период од расељења до подношења тужбе у износу од ___ еура.

УКУПНА ШТЕТА ПО СВИМ ОСНОВИМА У ИЗНОСУ ОД: ___ ЕУРА.

За подношење (писање) кривичне пријаве, потребно је доставити: доказе о власништву над заузетом имовином (од суда оверене фотокопије) и податке о заузимачу, ако је познат (Име и презиме).

Уништени вишегодишњи засади воћњака (ако је посечен-уништен) на површини од ___ ха, укупно ___ стабала вредност ___ еура,

Изгубљена добит због неубирања плодова воћњака за протекли период ___ еура,

Вредност покретне имовине (ствари из куће, бела техника, машине, апарати, намештај пољопривредна опрема, прикључци, механизација, путничка возила и др.) износ вредности ___ еура,

Трошкови приватног смештаја за период од расељења до подношења тужбе у износу од ___ еура.

УКУПНА ШТЕТА ПО СВИМ ОСНОВИМА У ИЗНОСУ ОД: ___ ЕУРА.

2. За подношење (писање) кривичне пријаве, потребно је доставити: доказе о власништву над заузетом имовином (од суда оверене фотокопије) и податке о заузимачу, ако је познат (Име и презиме).

РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ТУЖБЕ НАДЛЕЖНОМ СУДУ ЈЕ ДО ИСТЕКА 5 (ПЕТ) ГОДИНА ОД НАСТАНКА ШТЕТЕ.

Рок за подношење кривичне пријаве тече од дана сазнања за заузеће имовине.

АКО СЕ НЕ ЗНА ДАН НАСТАНКА ШТЕТЕ, ВРЕМЕ РАЧУНАТИ ПОЧЕВ ОД 10. ЈУНА 1999. ГОДИНЕ.

Остварење програма мреже правне помоћи омогућила је Међународна православна добротворна организација (ИОЦЦ) у оквиру пројекта финансираног од стране УС БПРМ.

КАНЦЕЛАРИЈЕ МРЕЖЕ:

Београд - "Свети Спас", Македонска 25

Тел. 011/3373-834, 011/686-161

Београд - ЊАПРПЦ, Ћирила и Методија 2а

Тел. 011/2401-353

Нови Сад - ЊАПРПЦ, Мајевичка 26

Тел. 021/616-395

Крагујевац - Завичај за повратак, Карађорђева 17/1. спрат,

Тел. 034/333-219

Ниш - Човекољубље, Маркет центар Амбасадор/2,

Тел. 018/527-151

Призрен - "Свети Спас", Брезовица комплекс "Рок",

Тел. 063/8969-025

Рашка - Глас Косова и Метохије, Тодора Милићевића 2,

Тел. 036/ 736-802

Суботица - ЊАПРПЦ, Трг Лазара Нешића 3/13,

Тел. 024/ 555-100 локал 169

Врање - Човекољубље, Симе Погарчевића нн,

Тел. 017/ 413-173

Беране - "Зора", Светог Саве 12,

Тел. 087/ 235-211

ГЛАСНИК
КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Главни и одговорни уредник: г. Бранислав Скробоња. Уређивачки одбор: Протосинђел Сава (Јањић), Јеромонах Иринеј (Добријевић), Јеромонах Василије (Делић) и Јереј г. Срђан Јаблановић.

Технички уредник: г. Зоран Ђуричанин. Стручни сарадник: Гордана Векарић (преводица)

Адреса редакције: Македонска 25/III, 11000 Београд, тел./факс: +381 11 3373-841, Тел.: 3373-633 Тираж: 5000 Штампа: "Флеш", Земун

E-mail: kcrp@eunet.yu, www.glaskim.co.yu, www.decani.yunet.com, www.kosovo.com лок. 261/ 279 Бесплатан примерак e-mail: fles@eunet.yu